

รายงานผลการติดตามโครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์
การจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม

ไตรมาสที่ 4
(ข้อมูลสะสมตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 - 30 กันยายน 2566)

ศูนย์ประเมินผล
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

รายงานผลการติดตามโครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์
การจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม

ไตรมาสที่ 4

(ข้อมูลสะสมตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 - 30 กันยายน 2566)

ศูนย์ประเมินผล

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ 1 สรุปผลการติดตามโครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม	
1. สรุปผลการติดตามการเบิกจ่ายงบประมาณและการดำเนินงานฯ ภาพรวม	1
2. ผลการติดตามรายโครงการ	6
2.1 โครงการส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	6
2.2 โครงการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่เกษตร	17
2.3 โครงการเฝ้าระวังการเผาซากพืช วัชพืช และวัสดุทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน	32
ส่วนที่ 2 Info - graphic ผลการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม	
1. Info - graphic ผลการดำเนินงานโครงการภาพรวม	44
2. Info - graphic ผลการดำเนินงานรายโครงการ	45
2.1 โครงการส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	45
2.2 โครงการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่เกษตร	46
2.3 โครงการเฝ้าระวังการเผาซากพืช วัชพืช และวัสดุทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน	47
ส่วนที่ 3 รายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	
1. โครงการส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	49
2. โครงการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่เกษตร	50
3. โครงการเฝ้าระวังการเผาซากพืช วัชพืช และวัสดุทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน	51

ส่วนที่ 1

สรุปผลการติดตามโครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์

การจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม

ไตรมาสที่ 4

(ข้อมูลสะสมตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 - 30 กันยายน 2566)

สรุปผลการติดตาม

โครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม ไตรมาสที่ 4 (ข้อมูลสะสมตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 - 30 กันยายน 2566)

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (สศก.) โดยศูนย์ประเมินผล ได้ทำการติดตามความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติในยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แผนแม่บทประเด็นที่ 18 การเติบโตอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 3 โครงการ คือ (1) โครงการส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ดำเนินการโดยกรมพัฒนาที่ดิน (2) โครงการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่เกษตร ดำเนินการโดยกรมส่งเสริมการเกษตร และ (3) โครงการเฝ้าระวังการเผาซากพืช วัชพืช และวัสดุทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน ดำเนินการโดยสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

สำหรับการรายงานผลความก้าวหน้า เป็นการรวบรวมข้อมูลจากการรายงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และการติดตามในพื้นที่ของเจ้าหน้าที่ศูนย์ประเมินผล ซึ่งการรายงานครั้งนี้เป็นการรายงานผลไตรมาสที่ 4 เป็นผลงานสะสมตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 - 30 กันยายน 2566 จากระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สรุปรายละเอียดได้ ดังนี้

1. ภาพรวม

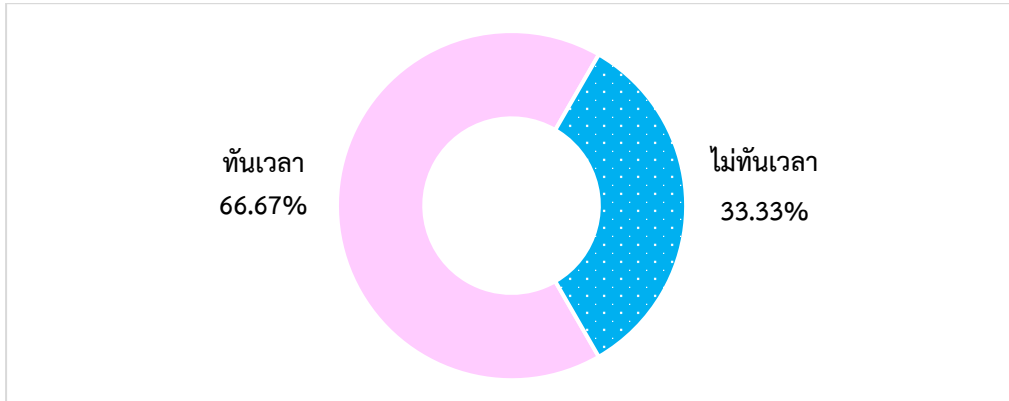
1.1 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ ณ วันที่ 30 กันยายน 2566 ในภาพรวมของโครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม มีผลการเบิกจ่ายทั้งสิ้น 33.4863 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 99.03 ของงบประมาณที่ได้รับจัดสรร 33.8138 ล้านบาท เมื่อพิจารณาจากทั้ง 3 โครงการ พบว่า โครงการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่เกษตร มีผลการเบิกจ่ายสูงสุด ร้อยละ 99.90 รองลงมา โครงการส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ร้อยละ 99.18 และโครงการเฝ้าระวังการเผาซากพืช วัชพืช และวัสดุทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน มีผลการเบิกจ่ายน้อยที่สุด ร้อยละ 97.49 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ไตรมาสที่ 4

โครงการ	งบประมาณ (ล้านบาท)		
	ได้รับจัดสรร	ผลการเบิกจ่าย	ร้อยละ
1. โครงการส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	17.0000	16.8604	99.18
2. โครงการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่เกษตร	9.7196	9.7096	99.90
3. โครงการเฝ้าระวังการเผาซากพืช วัชพืช และวัสดุทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน	7.0942	6.9163	97.49
เฉลี่ย	33.8138	33.4863	99.03

ที่มา: จากการรายงานของหน่วยงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ข้อมูล ณ วันที่ 30 ก.ย. 2566

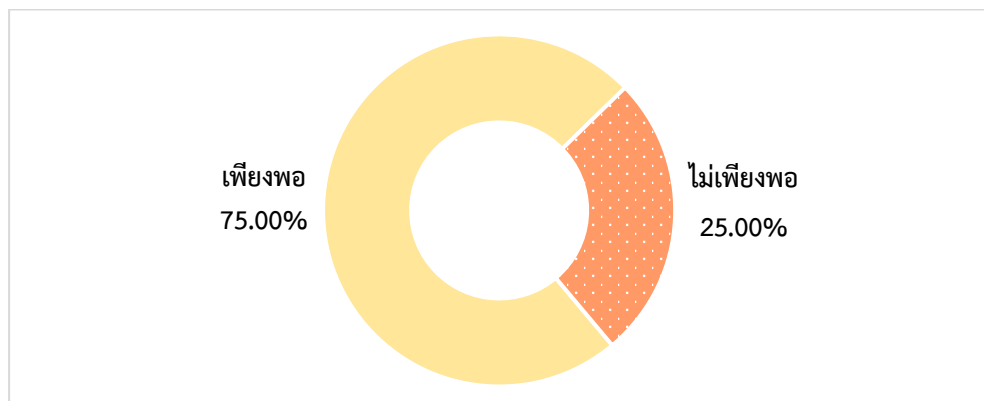
ทั้งนี้ จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินโครงการภายใต้แผนงานฯ ในพื้นที่ด้านความทันเวลาของงบประมาณที่ได้รับ จำนวน 18 ราย พบว่า เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ร้อยละ 66.67 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับจัดสรรทันเวลาในการดำเนินงาน และร้อยละ 33.33 เห็นว่า ไม่ทันเวลาดำเนินกิจกรรม อาทิ การส่งเสริมการไถ่ถอน การส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ในโครงการส่งเสริมการไถ่ถอนและผลิตปุ๋ยอินทรีย์ฯ การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ในโครงการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่เกษตร เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เห็นว่า งบประมาณควรจัดสรรงวดเดียวในไตรมาสที่ 1 - 2 ซึ่งเป็นช่วงที่มีความเสี่ยงต่อการเผา หากดำเนินการล่าช้าจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่ และไม่มีเศษวัสดุทางการเกษตรในการดำเนินกิจกรรม (ภาพที่ 1)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 1 ความทันเวลาของงบประมาณ

ความเพียงพอของงบประมาณ ร้อยละ 75.00 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับจัดสรรเพียงพอ และร้อยละ 25.00 งบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอ เนื่องจากโครงการส่งเสริมการไถ่ถอนและผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก มีเกษตรกรสนใจเข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนมาก ทำให้การดำเนินการไม่ทั่วถึง และโครงการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่เกษตร งบประมาณการสาธิตทดแทนการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เครือข่ายต้นแบบชุมชนเกษตรปลอดการเผา หรือส่งเสริมการหยุดเผาฯ ไม่เพียงพอต่อการประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ ไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย และไม่สามารถสาธิตทางเลือกการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่หลากหลาย (ภาพที่ 2)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 2 ความเพียงพอของงบประมาณ

1.2 ผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 30 กันยายน 2566 ในภาพรวมมีผลการดำเนินงานแล้วเสร็จ ร้อยละ 100.11 จำแนกเป็น โครงการเฝ้าระวังการเผาซากพืช วัชพืช และวัสดุทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน มีผลงานแล้วเสร็จสูงสุด ร้อยละ 100.32 รองลงมา โครงการส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และโครงการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่เกษตร มีผลงานแล้วเสร็จร้อยละ 100.00 ในสัดส่วนที่เท่ากัน (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ผลการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ไตรมาสที่ 4

หน่วย: ร้อยละ			
โครงการ	หน่วย	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน
1. โครงการส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก			100.00
1.1 กิจกรรมส่งเสริมการไถกลบ	ไร่	26,842	26,842 (100.00%)
1.2 กิจกรรมส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์	ตัน	2,000	2,000 (100.00%)
2. โครงการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่เกษตร			100.00
2.1 ถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกรฯ พื้นที่นำร่องกลุ่มเดิม	ราย	2,430	2,430 (100.00%)
2.2 ถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกรฯ พื้นที่นำร่องกลุ่มใหม่	ราย	15,060	15,060 (100.00%)
2.3 ถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกรฯ พื้นที่ที่รัฐจัดที่ดินทำกิน (คทข.)	ราย	150	150 (100.00%)
2.4 สาธิตทดแทนการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร	แห่ง	64	64 (100.00%)
2.5 จัดงานรณรงค์ลดการเผาในท้องถิ่น	แห่ง	5	5 (100.00%)
2.6 ส่งเสริมการรวมกลุ่ม และสร้างเครือข่ายเกษตรกร ปลอดการเผา	ราย	10,110	10,111 (100.01%)
3. โครงการเฝ้าระวังการเผาซากพืช วัชพืช และวัสดุทางการเกษตร ในเขตปฏิรูปที่ดิน			100.32
3.1 ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรด้านองค์ความรู้	ราย	1,000	1,005 (100.50%)
3.2 พื้นที่ที่ได้รับการส่งเสริมและเฝ้าระวังให้มีการลดการเผา	ไร่	10,000	10,013 (100.13%)
รวม/เฉลี่ย			100.11

ที่มา: จากการรายงานของหน่วยงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ข้อมูล ณ วันที่ 30 ก.ย. 2566

1.3 ผลลัพธ์เบื้องต้น

1.3.1 การใช้ประโยชน์

จากการสอบถามเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 79.87 มีการนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการไปใช้ประโยชน์ในเรื่องการเฝ้าระวังศัตรูทางการเกษตรไปใช้มากที่สุด ร้อยละ 80.45 รองลงมา การอัดก้อนตอซังฟางข้าว ใบอ้อย หรือเศษซากพืช ร้อยละ 39.20 และการทำปุ๋ยจากเศษวัสดุทางการเกษตร ร้อยละ 31.55 ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 20.13 ไม่ได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ เนื่องจากยุ่งหมักยังไม่ย่อยสลาย แปลงเกษตรอยู่ระหว่างการเพาะปลูก และเป็นผู้สูงอายุ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ปี 2566

รายการ	ร้อยละ
1. ไม่ได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์	20.13
2. มีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	79.87
ความรู้ที่นำไปใช้ ^{1/}	
- การเฝ้าระวังศัตรูทางการเกษตร	80.45
- การอัดก้อนตอซังฟางข้าว ใบอ้อย หรือเศษซากพืช	39.20
- การทำปุ๋ยจากเศษวัสดุทางการเกษตร	31.55

หมายเหตุ: ^{1/} ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

1.3.2 การจัดการศัตรูทางการเกษตร

จากการสำรวจเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการภายใต้แผนงานฯ ปี 2566 ในพื้นที่ 7 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น ร้อยเอ็ด กำแพงเพชร นครสวรรค์ ลพบุรี พะเยา และแพร่ จำนวน 116 ราย เกี่ยวกับการจัดการศัตรูทางการเกษตรในพื้นที่เกษตรในปี 2566 พบว่า เกษตรกรร้อยละ 92.86 ไม่มีการเผาเศษวัสดุทางการเกษตร เนื่องจากการมีการบังคับใช้กฎ/ข้อบังคับของชุมชน รวมถึงการออกมาตรการต่าง ๆ ของทางจังหวัด ผลกระทบต่อมลพิษทางอากาศ สุขภาพ การท่องเที่ยว และการคมนาคม คุณภาพผลผลิต คุณภาพดิน และราคาผลิต และเกษตรกรบางรายเป็นสมาชิกแปลงใหญ่ข้าว มีการเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่องมาหลายปี

ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 7.14 มีการเผาเศษวัสดุทางการเกษตร ซึ่งเกษตรกรให้เหตุผลว่า เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการเพาะปลูกในฤดูกาลถัดไป เนื่องจากพันธุ์ข้าวที่ปลูกมีลักษณะลำต้นหนาและแข็ง (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 การจัดการศัตรูทางการเกษตรในพื้นที่เกษตร

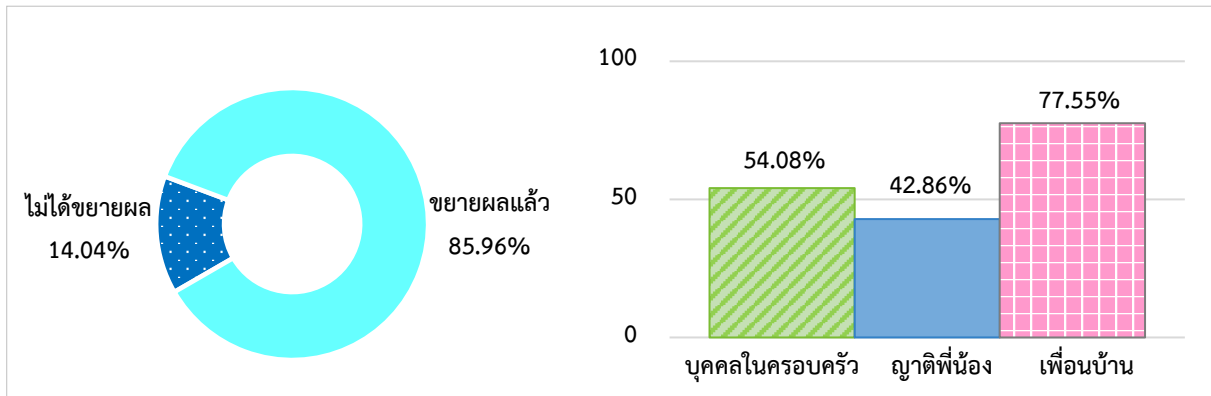
รายการ	การจัดการศัตรูทางการเกษตร	
	เผา	ไม่เผา
1. โครงการส่งเสริมการเฝ้าระวังและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	-	100.00
2. โครงการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่เกษตร	4.76	95.24
3. โครงการเฝ้าระวังการเผาซากพืช วัชพืช และวัสดุทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน	16.67	83.33
เฉลี่ย	7.14	92.86

ที่มา: จากการสำรวจ

1.3.3 การขยายผลความรู้

จากการสำรวจเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการภายใต้แผนงานฯ ปี 2566 ความรู้ที่เกษตรกรได้รับหลังจากเข้าร่วมโครงการ ทั้งในเรื่องการไถกลบเศษวัสดุทางการเกษตร การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ การทำการเกษตรปลอดการเผา การจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรทดแทนการเผา และการสร้างมูลค่าเพิ่มและการใช้ประโยชน์จากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 85.96 มีการนำความรู้ไปถ่ายทอดต่อ ซึ่งส่วนใหญ่ ร้อยละ 77.55 เป็นเพื่อนบ้าน (ภาพที่ 3)

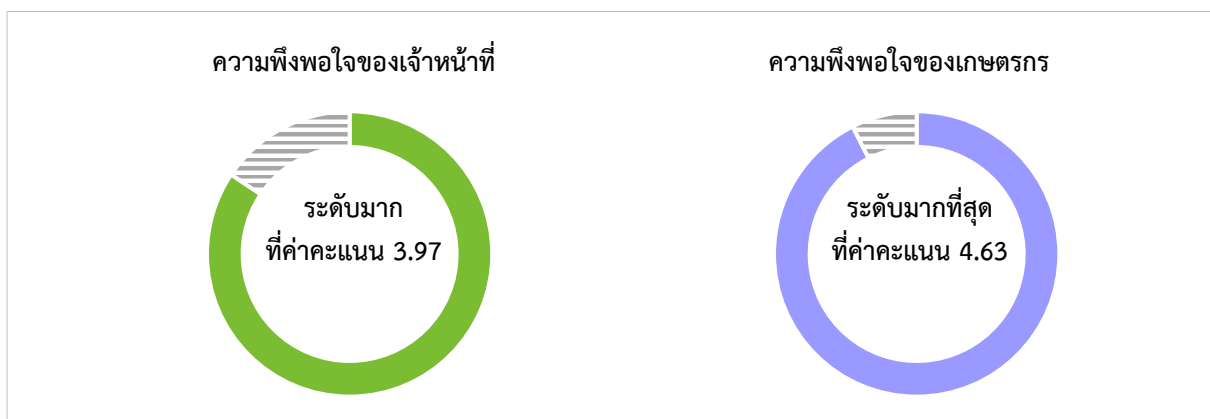

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

ภาพที่ 3 การขยายผลความรู้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ปี 2566

1.4 ความพึงพอใจ

จากการดำเนินงานโครงการ โดยสำรวจความพึงพอใจต่อโครงการของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ อาทิ การชี้แจงโครงการ การจัดสรรงบประมาณ การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการภายใต้แผนงานฯ ในปี 2566 อาทิ การประชุมชี้แจงข้อมูลโครงการ หลักเกณฑ์การรับสมัคร การถ่ายทอดความรู้ การติดตามให้คำแนะนำ พบว่า ในส่วนเจ้าหน้าที่ มีความพึงพอใจระดับมาก ที่ค่าคะแนน 3.97 (คะแนนเต็ม 5 คะแนน) และด้านเกษตรกร มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 4.63 (ภาพที่ 4)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 4 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ปี 2566

1.5 ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

1.5.1) ด้านงบประมาณ พบว่า การจัดสรรงบประมาณลงพื้นที่ที่ยังไม่สอดคล้องกับช่วงเวลาดำเนินกิจกรรม อาทิ การส่งเสริมการไถกลบ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ การสาธิตทดแทนการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่เกษตรได้รับงบประมาณเป็นรายงวด หากดำเนินการล่าช้า จะไม่สามารถแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่ และไม่มีเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในการทำกิจกรรม กรมพัฒนาที่ดิน และกรมส่งเสริมการเกษตร ควรจัดสรรงบประมาณในไตรมาสที่ 1 – 2 และพิจารณาปรับแผนการปฏิบัติงาน ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในพื้นที่

1.5.2) การส่งเสริมการไถกลบ เพื่อการจัดการเศษวัสดุทางการเกษตร ในบางพื้นที่ เกษตรกรต้องจ้างไถกลบ ซึ่งประสบปัญหาต้นทุนในการไถเพิ่มขึ้น ควรสนับสนุนเครื่องจักรสำหรับการไถกลบ

1.5.3) การดำเนินโครงการ เกษตรกรในพื้นที่ต้องการให้กรมพัฒนาที่ดิน และกรมส่งเสริมการเกษตร ดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง รวมถึงขยายผลเพิ่มกลุ่มเป้าหมาย และสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการผลิต/แปรรูป เศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น วัสดุอุปกรณ์ขึ้นรูปกระถาง แม่พิมพ์ บล็อกกระถาง ปูน ทราช เพื่อลดการเผา และเพื่อจำหน่าย

1.5.4) พื้นที่เข้าร่วมโครงการเผ่าระวีการเผาซากพืช วัชพืช และวัสดุทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน พบว่า ก่อนมีโครงการฯ เกษตรกรบางรายยังมีการเผาในพื้นที่เกษตร สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ควรส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร รวมถึงการสร้างเครือข่ายปลอดการเผาในพื้นที่ และส่งเสริมสนับสนุน ทางเลือกในการบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ในพื้นที่เกษตรให้เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง และเหมาะสมกับ สภาพพื้นที่

2. ผลการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม

2.1 โครงการส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

2.1.1 สารสำคัญของโครงการ

1) วัตถุประสงค์

1.1) เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้เกษตรกร ลด ละ เลิก การเผา และดำเนินการไถกลบเศษวัสดุทางการเกษตร ในพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือ ที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดิน คือ ข้าว ข้าวโพด และอ้อย

1.2) เพื่อการส่งเสริม และบริหารจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรตามหลักวิชาการ นำมาผลิตปุ๋ยหมักเพื่อการปรับปรุงบำรุงดิน การอนุรักษ์ทรัพยากรดินและน้ำให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน

2) เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินการ ดำเนินการไถกลบเศษวัสดุทางการเกษตร ในพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือ 26,842 ไร่

3) หน่วยงานรับผิดชอบ กรมพัฒนาที่ดิน

4) งบประมาณ จำนวน 17.0000 ล้านบาท

5) ระยะเวลาดำเนินโครงการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 – 30 กันยายน 2566

2.1.2 วิธีการติดตาม

1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการภาพรวมจากกรมพัฒนาที่ดินผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเอกสารผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปี 2566 แผนงานยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม

1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 8 จังหวัด จังหวัดละ 1 ราย รวมทั้งสิ้น 8 ราย โดยลงพื้นที่สำรวจข้อมูล 2 จังหวัด คือ จังหวัดพะเยา แพร่ และส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดน่าน เชียงราย ตาก ลำปาง แม่ฮ่องสอน และเชียงใหม่

1.3) สัมภาษณ์เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการในพื้นที่จังหวัดพะเยา และแพร่ รวมทั้งสิ้น 25 ราย

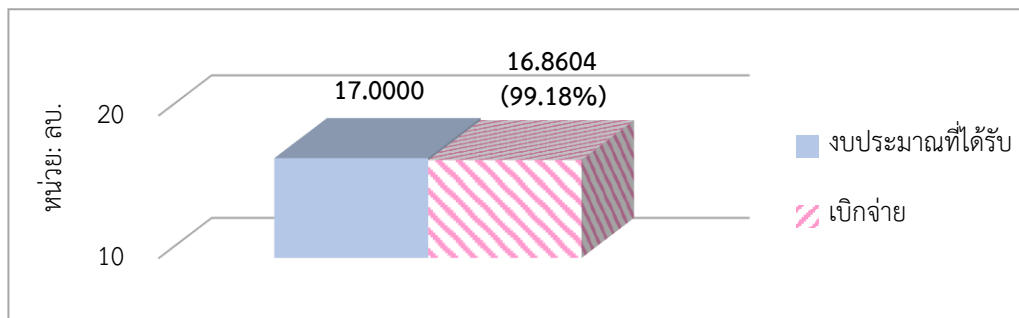
2) ช่วงเวลาของข้อมูล

2.1) ผลการดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 – 30 กันยายน 2566

2.2) สำรวจข้อมูลในพื้นที่โครงการ ตั้งแต่วันที่ 28 – 30 สิงหาคม 2566

2.1.3 ผลการดำเนินงาน

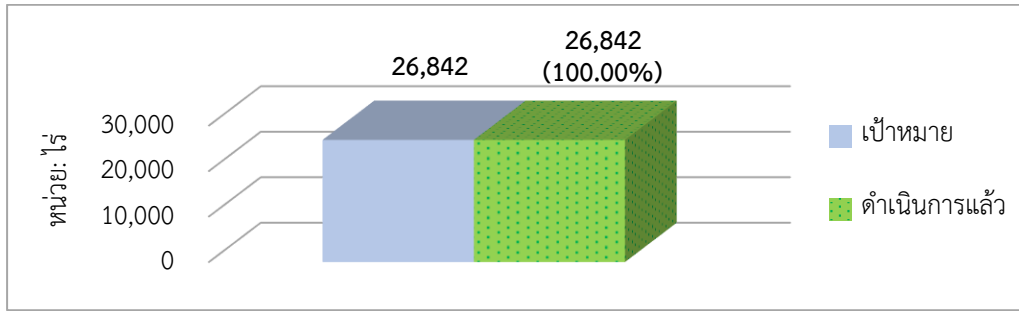
1) ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ ภาพรวมโครงการได้รับจัดสรรงบประมาณรวมทั้งสิ้น 17.0000 ล้านบาท สำหรับดำเนินกิจกรรม 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมการส่งเสริมการไถกลบเศษวัสดุทางการเกษตร และกิจกรรมส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เมื่อสิ้นสุดไตรมาสที่ 4 (ณ วันที่ 30 กันยายน 2566) มีผลการเบิกจ่ายแล้ว 16.8604 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 99.18 ของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร (ภาพที่ 5)

ที่มา: จากการรายงานของหน่วยงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ข้อมูล ณ วันที่ 30 ก.ย. 2566

ภาพที่ 5 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ

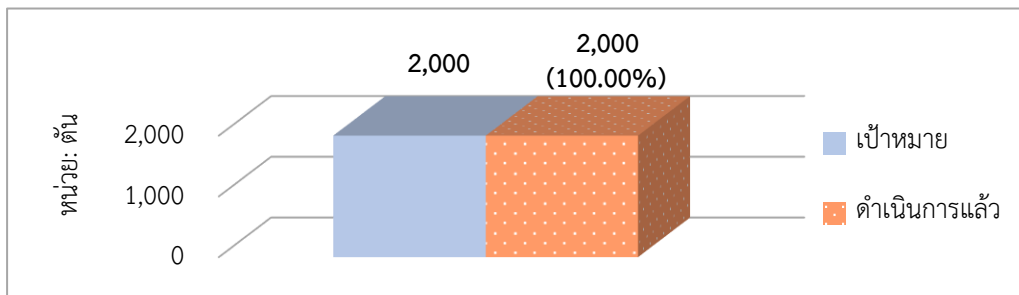
2) ส่งเสริมและกระตุ้นให้เกษตรกร ลด ละ เลิก การเผา และดำเนินการไถกลบเศษวัสดุทางการเกษตร ในพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินปลูกข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และอ้อย ดำเนินการไถกลบในพื้นที่รวม 26,842 ไร่ ครบตามเป้าหมาย (ภาพที่ 6)

ที่มา: จากการรายงานของหน่วยงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ข้อมูล ณ วันที่ 30 ก.ย. 2566

ภาพที่ 6 ผลการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการไกลอบเศษวัสดุทางการเกษตร

3) ส่งเสริมและบริหารจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรตามหลักวิชาการนำมาผลิตปุ๋ยหมักเพื่อการปรับปรุงบำรุงดิน รวม 2,000 ตัน ครอบคลุมเป้าหมาย (ภาพที่ 7)

ที่มา: จากการรายงานของหน่วยงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ข้อมูล ณ วันที่ 30 ก.ย. 2566

ภาพที่ 7 ผลการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์

2.1.4 ผลการติดตามในพื้นที่

1) ปัจจัยนำเข้า

งบประมาณ จากการสำรวจในพื้นที่ทั้ง 8 จังหวัด ได้รับจัดสรรงบประมาณสำหรับดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการไกลอบเศษวัสดุทางการเกษตรและกิจกรรมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการฯ ในพื้นที่ร้อยละ 50.00 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับมีความทันเวลาต่อการปฏิบัติงาน ส่วนที่เหลือร้อยละ 50.00 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับไม่ทันเวลาต่อการปฏิบัติงาน เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณเป็นรายงวด ไม่สอดคล้องกับการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ ควรจัดสรรงบประมาณรอบเดียวในช่วงไตรมาสที่ 1 - 2

ด้านความเพียงพอของงบประมาณ จากการสำรวจพบว่า เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการฯ ในพื้นที่ ร้อยละ 75.00 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับเพียงพอต่อการดำเนินงาน ส่วนที่เหลือร้อยละ 25.00 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน เนื่องจากมีเกษตรกรสนใจเข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนมาก ทำให้การดำเนินการไม่ทั่วถึง และเสนอให้มีงบประมาณสำหรับการติดตามผลการดำเนินงานสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ

รายการ	ร้อยละ
1. ความทันเวลาของงบประมาณ	
1.1 ทันเวลา	50.00
1.2 ไม่ทันเวลา	50.00
2. ความเพียงพอของงบประมาณ	
2.1 เพียงพอ	75.00
2.2 ไม่เพียงพอ	25.00

ที่มา: จากการสำรวจ

2) การดำเนินกิจกรรม

2.1) การสร้างการรับรู้ข่าวสารโครงการ ดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการฯ โดยสถานีพัฒนาที่ดิน ร้อยละ 100.00 ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Website/Facebook/ Line/วิทยุกระจายเสียง) กิจกรรมการประชุม/การจัดเวทีประชุม สื่อบุคคล (เจ้าหน้าที่/ผู้นำท้องถิ่น/หมอดินอาสา) ในสัดส่วนเท่ากัน และร้อยละ 37.50 สื่อสิ่งพิมพ์ (โปสเตอร์/แผ่นพับ)

ผลการสำรวจเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า เกษตรกรทุกราย ร้อยละ 100.00 รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการผ่านการประชาสัมพันธ์ของสื่อบุคคล (ผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่/หมอดินอาสา) (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 ช่องทางการประชาสัมพันธ์โครงการและการรับทราบข่าวสารโครงการ

หน่วย: ร้อยละ

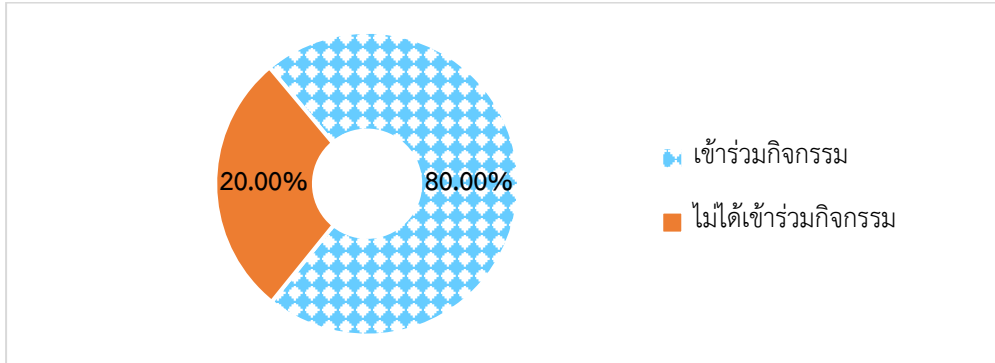
รายการ	ช่องทาง	
	การประชาสัมพันธ์ ของเจ้าหน้าที่	การรับทราบข่าวสาร ของเกษตรกร
1. กิจกรรมการประชุม/การจัดเวทีประชุม	100.00	-
2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Website/Facebook/ Line/วิทยุกระจายเสียง)	100.00	-
3. สื่อสิ่งพิมพ์ (โปสเตอร์/แผ่นพับ)	37.50	-
4. สื่อบุคคล (เจ้าหน้าที่/ผู้นำท้องถิ่น/หมอดินอาสา)	100.00	100.00

หมายเหตุ: เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

2.2) การจัดกิจกรรมรณรงค์ ส่งเสริม สาธิตการไถกลบเศษวัสดุทางการเกษตร และ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ จากการสำรวจพบว่า สถานีพัฒนาที่ดิน ทั้ง 8 จังหวัด ร้อยละ 100.00 มีการจัดงานรณรงค์ ส่งเสริมการไถกลบและส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ มีเกษตรกรเข้าร่วมกิจกรรม รวมทั้งสิ้น 1,250 ราย โดยกิจกรรมที่ดำเนินการ อาทิ การสาธิตวิธีการไถกลบตอซังพืช การสาธิตการพ่นน้ำหมักชีวภาพ พด.2 การสาธิตการทำปุ๋ยหมักสูตรพระราชทาน และสาธิตการหว่านเมล็ดพันธุ์ปอเทืองเป็นปุ๋ยพืชสดปรับปรุงบำรุงดิน

ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการในพื้นที่จังหวัดพะเยา และแพร่ พบว่า ร้อยละ 80.00 ได้เข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 20.00 ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากเป็นผู้สูงอายุ และเคยเข้าร่วมกิจกรรมแล้วในปีที่ผ่านมา (ภาพที่ 8)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 8 การเข้าร่วมการจัดกิจกรรมรณรงค์ฯ ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

2.3) การส่งเสริมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางการเกษตร มีหลักเกณฑ์การคัดเลือกเกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ มีเอกสารสิทธิ์ในพื้นที่ กรณีเช่าที่ดินต้องมีหนังสือสัญญาเช่าและหนังสือยินยอม และเป็นพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ที่ดินในการปลูกข้าว ข้าวโพด และอ้อย โดยไม่จำเป็นต้องเป็นผืนเดียวกันหรือติดกัน

ผลการสำรวจในพื้นที่ทั้ง 8 จังหวัด พบว่า สถานีพัฒนาที่ดิน ร้อยละ 100.00 ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางการเกษตร ในพื้นที่รวม 23,859 ไร่ มีเกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 4,298 ราย ได้รับการไกล่เกลี่ยพื้นที่เฉลี่ย 5.96 ไร่ต่อราย (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 การดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางการเกษตร

หน่วยงาน	ข้าว		ข้าวโพด		อ้อย		มันสำปะหลัง		รวม		เฉลี่ย ไร่/ราย
	ราย	ไร่	ราย	ไร่	ราย	ไร่	ราย	ไร่	ราย	ไร่	
1. สถานีพัฒนาที่ดินพะเยา	484	2,982	-	-	-	-	-	-	484	2,982	6.16
2. สถานีพัฒนาที่ดินแพร่	501	1,905	221	1,077	-	-	-	-	722	2,982	4.13
3. สถานีพัฒนาที่ดินน่าน	707	2,401	72	581	-	-	-	-	779	2,982	3.83
4. สถานีพัฒนาที่ดินเชียงราย	609	2,983	-	-	-	-	-	-	609	2,983	4.90
5. สถานีพัฒนาที่ดินตาก	108	728	207	2,088	3	28	15	139	333	2,983	8.96
6. สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง	362	2,532	58	450	-	-	-	-	420	2,982	7.10
7. สถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน	501	2,982	-	-	-	-	-	-	501	2,982	5.95
8. สถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่	331	2,265	119	718	-	-	-	-	450	2,983	6.63
รวม	3,603	18,778	677	4,914	3	28	15	139	4,298	23,859	5.96

ที่มา: จากการสำรวจ

2.4) การส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ มีขั้นตอนดำเนินงานเริ่มจาก (1) แต่งตั้งคณะกรรมการคัดเลือกและตรวจรับปุ๋ยอินทรีย์ (2) จัดประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการฯ เพื่อสร้างความเข้าใจแก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ (3) รับสมัครและคัดเลือกเกษตรกร และหรือกลุ่มเกษตรกร (4) จัดสรรงบฯ ส่งเสริม และสาธิตการทำปุ๋ยอินทรีย์ (5) ตั้งกองปุ๋ยหมักจนวัสดุย่อยสลายเป็นปุ๋ยหมักโดยสมบูรณ์ ส่งมอบปุ๋ยหมัก แก่เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ (6) ดำเนินการเบิกจ่าย โดยแบ่งเป็น 2 งวด คือ งวดที่ 1 เมื่อเกษตรกรดำเนินการจัดหาวัสดุพร้อมตั้งกองปุ๋ยหมักแล้ว จึงดำเนินการเบิกจ่ายเงิน จำนวนร้อยละ 80.00 ของงบประมาณที่สนับสนุนให้แก่เกษตรกร งวดที่ 2 เมื่อวัสดุย่อยสลายเป็นปุ๋ยหมักอินทรีย์โดยสมบูรณ์ และเก็บตัวอย่างปุ๋ยหมักจึงดำเนินการเบิกจ่ายเงินงวดสุดท้าย จำนวนร้อยละ 20.00 ของงบประมาณที่สนับสนุน

ผลการสำรวจในพื้นที่ทั้ง 8 จังหวัด พบว่า ร้อยละ 100.00 ดำเนินการส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ครบตามเป้าหมาย ปริมาณปุ๋ยหมักที่ผลิตได้ จำนวน 1,778 ตัน มีเกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 2,593 ราย โดยเกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมได้รับปุ๋ยหมัก เฉลี่ย 1.50 ตันต่อราย (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 การดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์

กลุ่มเกษตรกร	จำนวนเกษตรกร (ราย)	ชนิดเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่นำมาผลิตปุ๋ยหมัก	ปริมาณปุ๋ยหมักที่ผลิตได้ (ตัน)	เฉลี่ย (ตัน/ราย)
1. สถานีพัฒนาที่ดินพะเยา ดำเนินการในพื้นที่ 9 อำเภอ ได้แก่ อ.ดอกคำใต้ อ.เชียงม่วน อ.แม่ใจ อ.เมืองพะเยา อ.เชียงคำ อ.ปง อ.จุน อ.ภูซาง และอ.ภูกามยาว	297	ฟางข้าว ชังข้าวโพด	222	0.75
2. สถานีพัฒนาที่ดินแพร่ ดำเนินการในพื้นที่ 8 อำเภอ ได้แก่ อ.ร้องกวาง อ.สอง อ.หนองม่วงไข่ อ.เมือง อ.เด่นชัย อ.สูงเม่น อ.สอง และอ.วังชิ้น	229	เปลือกและชังข้าวโพด ฟางข้าว	222	0.97
3. สถานีพัฒนาที่ดินเชียงราย ดำเนินการในพื้นที่ 18 อำเภอ ได้แก่ อ.แม่สาย อ.แม่ฟ้าหลวง อ.แม่จัน อ.เชียงแสน อ.เมือง อ.เวียงชัย อ.ดอยหลวง อ.เวียงเชียงรุ้ง อ.เทิง อ.ขุนตาล อ.ป่าแดด อ.พญาเม็งราย อ.เวียงแก่น อ.เชียงของ อ.เวียงลาว อ.พาน อ.แม่สรวย และอ.เวียงป่าเป้า	930	ฟางข้าว ชังข้าวโพด	223	0.24
4. สถานีพัฒนาที่ดินน่าน ดำเนินการในพื้นที่ 11 อำเภอ ได้แก่ อ.ทุ่งช้าง อ.เชียงกลาง อ.ท่าวังผา อ.ปัว อ.บ่อเกลือ อ.สันติสุข อ.ภูเพียง อ.เมืองน่าน อ.น่าน้อย อ.นาหมื่น และอ.เวียงสา	406	ฟางข้าว ชังข้าวโพด	222	0.55
5. สถานีพัฒนาที่ดินตาก ดำเนินการในพื้นที่ 9 อำเภอ ได้แก่ อ.เมือง อ.วังเจ้า อ.บ้านตาก อ.สามเงา อ.พบพระ อ.อุ้มผาง อ.แม่สอด อ.แม่ละมาด และอ.ท่าสองยาง	84	เปลือกข้าวโพด ใบไม้แห้ง ฟางข้าว	222	2.64

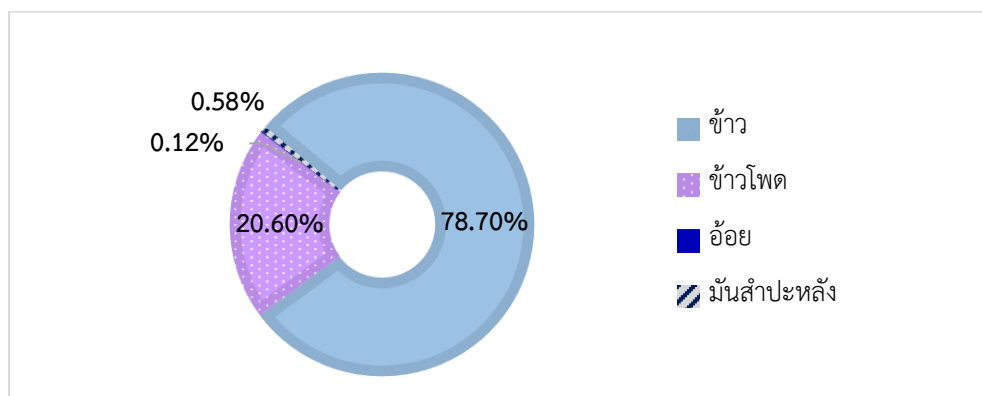
ตารางที่ 8 การดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ (ต่อ)

กลุ่มเกษตรกร	จำนวน เกษตรกร (ราย)	ชนิดเศษวัสดุเหลือใช้ ทางการเกษตรที่นำมา ผลิตปุ๋ยหมัก	ปริมาณ ปุ๋ยหมักที่ ผลิตได้ (ตัน)	เฉลี่ย (ตัน/ราย)
6. สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง ดำเนินการในพื้นที่ 12 อำเภอ ได้แก่ อ. วังเหนือ อ.แจ้ห่ม อ.สบปราบ อ.เกาะคา อ.แม่ทะ อ.งาว อ.หัวซดร์ อ.เมืองปาน อ.เมือง อ.แม่เมาะ อ.เถิน และอ.แม่พริก	383	เปลือกข้าวโพด ฟางข้าว กากและเปลือกมันสำปะหลัง ใบไม้แห้ง	222	0.58
7. สถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน ดำเนินการ ในพื้นที่ 5 อำเภอ ได้แก่ อ.สบเมย อ.ปางมะผ้า อ.ปาย อ.แม่สะเรียง และอ.แม่ลาน้อย	222	ฟางข้าว แกลบ เปลือกข้าวโพด ซังข้าวโพด หญ้า	222	1.00
8. สถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่ ดำเนินการ ในพื้นที่ 17 อำเภอ ได้แก่ อ.ไชยปราการ อ.ฝาง อ.เชียงดาว อ.แม่อาย อ.แมริม อ.แม่แตง อ.สันกำแพง อ.แม่ออน อ.สันป่าตอง อ.จอมทอง อ.แม่แจ่ม อ.สะเมิง อ.อมก๋อย อ.ฮอด อ.ดอยเต่า อ.ดอยสะเก็ด และอ.สันทราย	43	ฟางข้าว ซังข้าวโพด	223	5.31
รวม	2,593		1,778	1.50

ที่มา: จากการสำรวจ

3) ผลผลิต

3.1) พื้นที่การเกษตรลดการเผา ดำเนินการส่งเสริมการไถกลบเศษวัสดุทางการเกษตร สถานีพัฒนาที่ดิน ทั้ง 8 จังหวัด ดำเนินการครบตามเป้าหมาย 23,859 ไร่ โดยพื้นที่เกษตรที่เข้าร่วมโครงการ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 78.70 มีการใช้ประโยชน์ที่ดิน คือ ข้าว รองลงมา ร้อยละ 20.60 เป็นข้าวโพด และร้อยละ 0.58 เป็นมันสำปะหลัง (ภาพที่ 9)

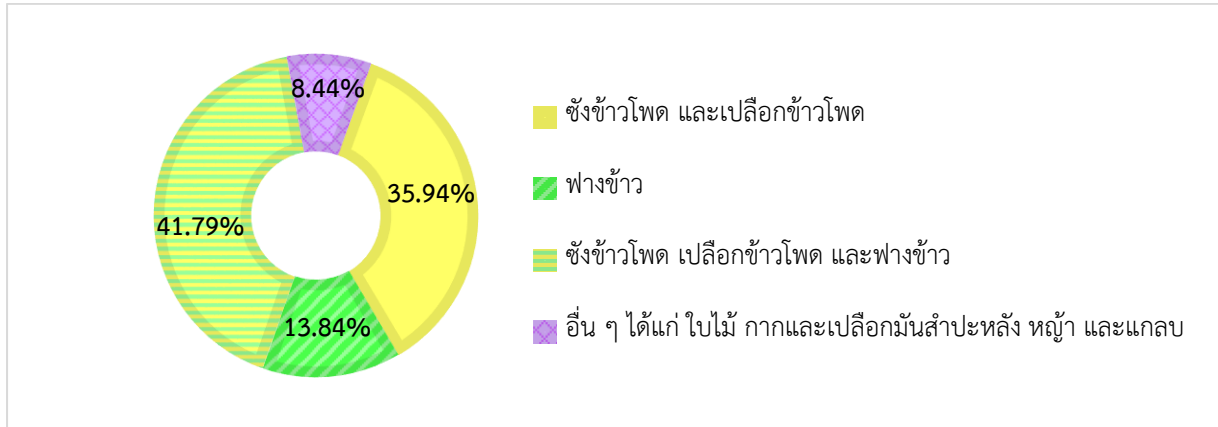

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 9 พื้นที่การเกษตรลดการเผา

3.2) ปริมาณการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ลดการเผา สถานีพัฒนาที่ดิน ทั้ง 8 จังหวัด ดำเนินการส่งเสริมการผลิตปุ๋ยครบตามเป้าหมาย เกษตรกรสามารถเปลี่ยนเศษวัสดุทางการเกษตรนำมาผลิตเป็นปุ๋ยอินทรีย์ จำนวน 1,778 ตัน จากการสำรวจ พบว่า เศษวัสดุทางการเกษตรที่นำมาผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ร้อยละ 41.79 เป็นซังข้าวโพด เปลือกข้าวโพด และฟางข้าว รองลงมา ร้อยละ 35.94 เป็นซังข้าวโพด และเปลือกข้าวโพด ร้อยละ 13.84 เป็นฟางข้าว (ภาพที่ 10)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 10 ปริมาณการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ลดการเผา

4) ผลลัพธ์เบื้องต้น

4.1) การใช้ประโยชน์ จากการสอบถามเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 92.00 มีการนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการไปใช้ประโยชน์ โดยนำความรู้ในเรื่องการไถกลบตอซังฟางข้าวไปใช้มากที่สุด ร้อยละ 78.26 รองลงมา การทำปุ๋ยจากเศษวัสดุทางการเกษตร ร้อยละ 43.48 และการใช้ประโยชน์จากเศษวัสดุทางการเกษตร อาทิ นำไปเป็นอาหารสัตว์ คุลมดิน ร้อยละ 26.09 (ตารางที่ 9)

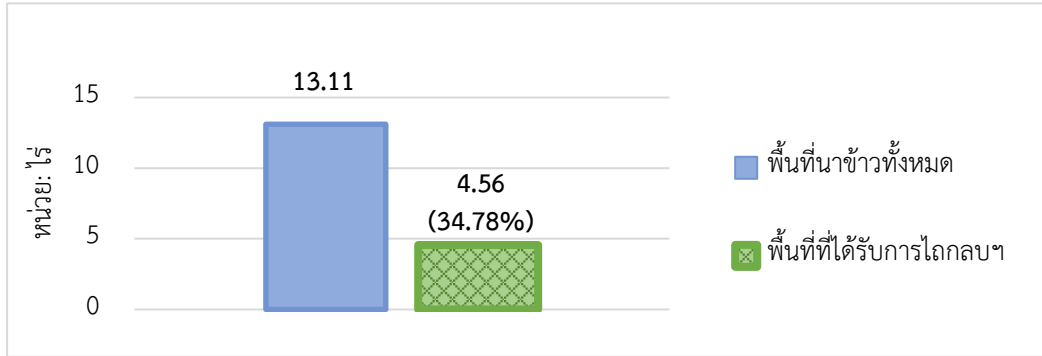
ตารางที่ 9 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ปี 2566

รายการ	ร้อยละ
1. ไม่ได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์	8.00
2. มีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	92.00
ความรู้ที่นำไปใช้ ได้แก่ ^{1/}	
- การไถกลบตอซังฟางข้าว	78.26
- การทำปุ๋ยจากเศษวัสดุทางการเกษตร	43.48
- การใช้ประโยชน์จากเศษวัสดุทางการเกษตร อาทิ เป็นอาหารสัตว์ คุลมดิน	26.09
- จำหน่ายฟางข้าวอัดก้อน	13.04

หมายเหตุ: ^{1/} ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

จากการสอบถามเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดพะเยา และแพร่ ร้อยละ 100.00 พื้นที่เกษตรที่เข้าร่วมโครงการเป็นนาข้าว เกษตรกรมีพื้นที่นาข้าวทั้งหมด เฉลี่ย 13.11 ไร่ต่อราย โดยเกษตรกรได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการไถกลบเศษวัสดุทางการเกษตร เฉลี่ย 4.56 ไร่ต่อราย คิดเป็นร้อยละ 34.78 ของพื้นที่นาข้าวทั้งหมด ทำให้ลดค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ เฉลี่ย 1,295.04 บาทต่อราย (ค่าไถกลบเฉลี่ย 284 บาทต่อไร่) (ภาพที่ 11)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 11 พื้นที่เกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ

4.2) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการจัดการเศษวัสดุทางการเกษตร

จากการสำรวจเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการในพื้นที่จังหวัดพะเยา และแพร่ เกี่ยวกับการจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรในพื้นที่เกษตร พบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรร้อยละ 16.00 มีการเผาเศษวัสดุทางการเกษตร ซึ่งเกษตรกรร้อยละ 100.00 ให้เหตุผลว่า เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการเพาะปลูกในฤดูกาลถัดไป นอกนั้น ร้อยละ 25.00 มีการเผาเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเก็บเกี่ยวผลผลิต และไม่มีรถไถเป็นของตนเอง หากผู้รับจ้างไถยาก หากไม่เผาจะทำให้ตอซังติดเครื่องไถ

หลังจากเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรโดยไม่เผาเศษวัสดุทางการเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 84.00 หรือจากร้อยละ 16.00 ก่อนเข้าร่วมโครงการเพิ่มเป็นร้อยละ 100.00 หลังเข้าร่วมโครงการ ซึ่งร้อยละ 52.00 เป็นผลจากการมีการบังคับใช้กฎ/ข้อบังคับของชุมชน รวมถึงการออกมาตรการต่าง ๆ ของทางจังหวัด ร้อยละ 32.00 เห็นว่าการไถกลบตอซังช่วยให้คุณภาพดินดี มีความร่วนซุย และร้อยละ 24.00 เป็นผลกระทบต่อมลพิษทางอากาศ และผลกระทบต่อด้านสุขภาพ เป็นต้น (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 การจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรในพื้นที่การเกษตร

หน่วย: ร้อยละ

รายการ	ก่อนเข้าร่วมโครงการ	หลังเข้าร่วมโครงการ
1. เผา	16.00	-
เหตุผลที่เผา เนื่องจาก ^{1/}		
1.1 สะดวกรวดเร็ว ในการเผาปลุกในฤดูกาลถัดไป	100.00	-
1.2 ลดค่าใช้จ่ายในการเก็บเกี่ยว	25.00	-
1.3 ไม่มีรถไถเป็นของตนเอง	25.00	-
2. ไม่เผา	84.00	100.00
เหตุผลที่ไม่เผา เนื่องจาก ^{1/}		
2.1 ผลกระทบต่อมลพิษทางอากาศ	14.29	24.00
2.2 ผลกระทบด้านสุขภาพ	14.29	24.00
2.3 ผลกระทบด้านการท่องเที่ยว	-	4.00
2.4 ผลกระทบด้านคมนาคม	-	4.00
2.5 กฎ/ข้อบังคับของชุมชน	33.33	52.00
2.6 คุณภาพดิน	42.86	32.00
2.7 นำไปใช้ประโยชน์เป็นอาหารสัตว์	9.52	12.00

หมายเหตุ: ^{1/} เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

4.3) การขยายผลความรู้

เกษตรกรที่ผ่านการถ่ายทอดความรู้เรื่องการไถกลบเศษวัสดุทางการเกษตร และการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ในปี 2566 ร้อยละ 92.00 นำความรู้ที่ได้รับไปขยายผลต่อแล้ว ส่วนที่เหลือร้อยละ 8.00 ยังไม่ได้ นำความรู้ที่ได้รับไปขยายผลต่อ เนื่องจากส่วนใหญ่ได้เข้าร่วมกิจกรรมเช่นเดียวกัน และสูงอายุจึงไม่ได้ นำไปถ่ายทอดต่อ สักส่วนการขยายผลความรู้ จำแนกเป็นเพื่อนบ้าน ร้อยละ 82.61 บุคคลในครอบครัว ร้อยละ 43.48 และแปลงข้างเคียง ร้อยละ 8.70 (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 การขยายผลความรู้ที่ได้รับจากโครงการ

รายการ	ร้อยละ
1. การขยายผลและถ่ายทอดต่อ	
1.1 ยังไม่ได้ นำความรู้ที่ได้รับไปขยายผลถ่ายทอดต่อ	8.00
1.2 นำความรู้ที่ได้รับไปขยายผลต่อแล้ว	92.00
2. บุคคลที่ได้รับการขยายผลความรู้ ^{1/}	
2.1 บุคคลในครอบครัว	43.48
2.2 แปลงข้างเคียง	8.70
2.3 เพื่อนบ้าน	82.61

หมายเหตุ: ^{1/} ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

5) ความพึงพอใจ

5.1) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ ด้านความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ ประกอบด้วย ประเด็นการชี้แจง ประสานงาน และการถ่ายทอดนโยบายหรือแผนปฏิบัติการฯ จากส่วนกลางสู่ระดับพื้นที่ การจัดสรรงบประมาณ การส่งเสริมการไกล่เกลี่ย การส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ พบว่า ในภาพรวมมีความพึงพอใจต่อโครงการในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.00 (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. การชี้แจง ประสานงาน และการถ่ายทอดนโยบายหรือแผนปฏิบัติการฯ จากส่วนกลางสู่ระดับพื้นที่	12.50	75.00	12.50	-	-	4.00	มาก
2. การจัดสรรงบประมาณ	12.50	50.00	37.50	-	-	3.75	มาก
3. การส่งเสริมการไกล่เกลี่ย	12.50	50.00	37.50	-	-	3.75	มาก
4. การส่งเสริมผลิตปุ๋ยอินทรีย์	62.50	25.00	12.50	-	-	4.50	มากที่สุด
ภาพรวม	25.00	50.00	25.00	-	-	4.00	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ

5.2) ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ด้านความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการฯ ประกอบด้วย ด้านความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ ประกอบด้วย ประเด็นการประชุมชี้แจง รายละเอียดโครงการฯ หลักเกณฑ์การรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ การอบรมถ่ายทอดความรู้ (หลักสูตรที่อบรมเหมาะสม/ตรงตามความต้องการ) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม/รวมกลุ่ม/สร้างเครือข่ายเกษตรกรปลอดการเผา การส่งเสริมแก้ไขปัญหามลพิษในพื้นที่ (ป้องกันการเผาในพื้นที่เกษตร) การติดตามให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ ในภาพรวมเกษตรกรมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.83 (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. การประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการฯ	80.00	20.00	-	-	-	4.80	มากที่สุด
2. หลักเกณฑ์การรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ	88.00	12.00	-	-	-	4.88	มากที่สุด
3. การอบรมถ่ายทอดความรู้ (หลักสูตรที่อบรมเหมาะสม/ตรงตามความต้องการ)	88.00	12.00	-	-	-	4.88	มากที่สุด
4. การส่งเสริมการมีส่วนร่วม/รวมกลุ่ม/สร้างเครือข่ายเกษตรกรปลอดการเผา	92.00	8.00	-	-	-	4.92	มากที่สุด
5. การส่งเสริมแก้ไขปัญหามลพิษในพื้นที่ (ป้องกันการเผาในพื้นที่เกษตร)	72.00	20.00	8.00	-	-	4.64	มากที่สุด
6. การติดตามให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่	88.00	12.00	-	-	-	4.88	มากที่สุด
ภาพรวม	84.67	14.00	1.33	-	-	4.83	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

6) ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

6.1) ด้านงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณเป็นรายงวด ไม่สอดคล้องกับการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ เนื่องจากในช่วงเดือนมกราคม – มีนาคม เป็นช่วงหลังการเก็บเกี่ยวมีความเสี่ยงต่อเผา หากดำเนินการล่าช้า จะไม่สามารถแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่ และไม่มีเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในการผลิตปุ๋ยหมัก ควรจัดสรรงบประมาณรอบเดียวในไตรมาสที่ 1 – 2

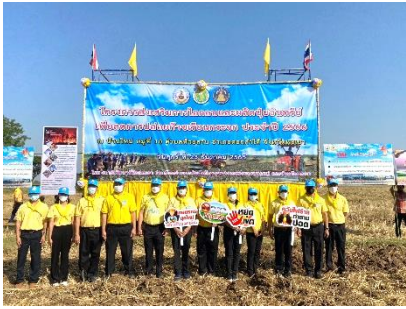
6.2) ด้านเกษตรกร

6.2.1) ความต้องการของเกษตรกร พบว่า มีเกษตรกรต้องการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการไถกลบและการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ค่อนข้างมาก ต้องการให้เพิ่มพื้นที่สนับสนุนการไถกลบ และสนับสนุนเมล็ดปอเทืองเพื่อการปรับปรุงบำรุงดิน นอกจากนี้ ต้องการให้มีโครงการต่อเนื่องทุกปี และขยายผลความรู้การทำเกษตรปลอดการเผาให้กับคนรุ่นใหม่

6.2.2) การปรับเปลี่ยนวิธีเกษตรกรรมแบบปลอดการเผา เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่เป็นรายเดิม เข้าร่วมโครงการต่อเนื่อง ทำให้เห็นถึงประโยชน์ของการทำการเกษตรแบบปลอดการเผา ด้วยการไถกลบ และการผลิตปุ๋ยอินทรีย์นำมาปรับปรุง บำรุงดิน ทำให้ดินดีขึ้น และนำเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรไปใช้ประโยชน์ เช่น นำไปเป็นอาหารสัตว์ นำไปคลุมดิน ในระยะต่อไปโครงการควรมีกิจกรรมศึกษาดูงานกลุ่มเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จจากโครงการเพื่อเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรทำการเกษตรแบบปลอดการเผาต่อไป

6.2.3) ในบางพื้นที่มีไฟฟ้า ส่งผลให้ฟลามไปในพื้นที่เกษตรที่อยู่ติดกับพื้นที่ป่า

ประมวลภาพกิจกรรมการดำเนินงาน
โครงการส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

ภาพกิจกรรมณรงค์โครงการฯ เมื่อวันที่ 23 ธ.ค. 2565 ณ บ้านใหม่ หมู่ที่ 10 ต.ห้วยลาน อ.ดอกคำใต้ จ.พะเยา

ภาพกิจกรรมณรงค์โครงการฯ เมื่อวันที่ 23 ธ.ค. 2565 ณ บ้านใหม่ หมู่ที่ 10 ต.ห้วยลาน อ.ดอกคำใต้ จ.พะเยา

ภาพกิจกรรมผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากสถานีพัฒนาที่ดินพะเยา

กองปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรในพื้นที่ ต.ห้วยลาน อ.ดอกคำใต้ จ.พะเยา

สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่และเกษตรกรที่ร่วมโครงการฯ ณ ต.แม่อิง อ.ภูกามยาว จ.พะเยา

แปลงเกษตรกรที่ร่วมโครงการฯ ณ ต.แม่อิง อ.ภูกามยาว จ.พะเยา

ป้ายประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการไถกลบ และงดเผาตอซังพืช ณ สถานีพัฒนาที่ดินแพร่

สัมภาษณ์เกษตรกรที่ร่วมโครงการฯ ณ สถานีพัฒนาที่ดินแพร่

2.2 โครงการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่การเกษตร

2.2.1 สารสำคัญของโครงการ

1) วัตถุประสงค์

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเกษตรกรเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่การเกษตร

2) เป้าหมาย

2.1) อบรมเกษตรกร จำนวน 17,640 ราย

2.2) สร้างเครือข่ายเกษตรกรปลอดการเผาเพื่อสร้างกลไกในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่

2.3) การสร้างเครือข่ายเกษตรกรปลอดการเผาเพื่อสร้างกลไกในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหา

การเผาในพื้นที่การเกษตร รวม 337 เครือข่าย ในพื้นที่ 62 จังหวัด ประกอบด้วย

(1) พื้นที่ 10 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย น่าน แม่ฮ่องสอน แพร่ พะเยา ลำปาง ลำพูน ตาก และอุดรดิตถ์

(2) พื้นที่ 52 จังหวัดที่มีการเผาในภาคเกษตรสูง ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครนายก นครพนม นครราชสีมา นครสวรรค์ บุรีรัมย์ ปราจีนบุรี พิจิตร เพชรบูรณ์ ร้อยเอ็ด ลพบุรี สกลนคร อุดรธานี กำแพงเพชร พระนครศรีอยุธยา พิษณุโลก มหาสารคาม ยโสธร ศรีสะเกษ สุโขทัย สุพรรณบุรี สุรินทร์ อุบลราชธานี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ชัยนาท ราชบุรี เลย สระแก้ว สระบุรี หนองบัวลำภู อำนาจเจริญ อุทัยธานี จันทบุรี บึงกาฬ ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี มุกดาหาร หนองคาย อ่างทอง กรุงเทพมหานคร นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร สมุทรปราการ สิงห์บุรี ระยอง และตราด

3) หน่วยงานรับผิดชอบ กรมส่งเสริมการเกษตร

4) งบประมาณ จำนวน 9.7196 ล้านบาท

5) ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 - 30 กันยายน 2566

2.2.2 วิธีการติดตาม

1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการภาพรวมจากกรมส่งเสริมการเกษตร ผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเอกสารผลการปฏิบัติงาน และผลการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 แผนงานยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษ และสิ่งแวดล้อม

1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 5 จังหวัด จังหวัดละ 1 ราย รวมทั้งสิ้น 5 ราย ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ร้อยเอ็ด กำแพงเพชร นครสวรรค์ และลพบุรี

1.3) สัมภาษณ์เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ร้อยเอ็ด กำแพงเพชร นครสวรรค์ ลพบุรี รวมทั้งสิ้น 43 ราย

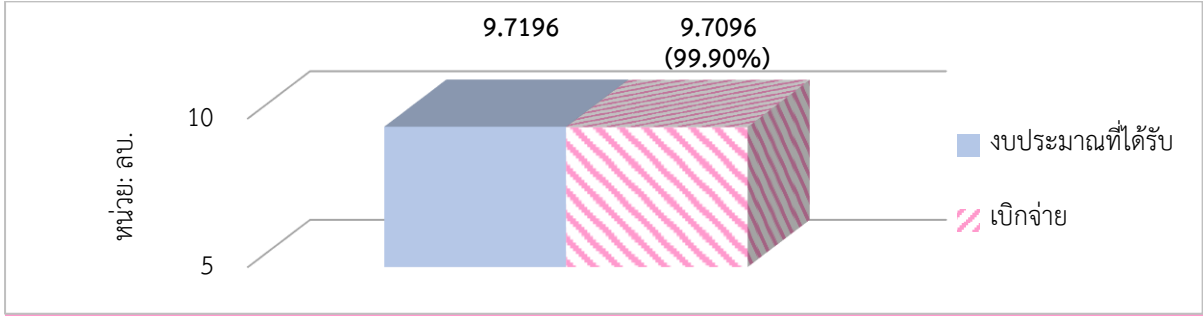
2) ช่วงเวลาของข้อมูล

2.1) ผลการดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 - 30 กันยายน 2566

2.2) สสำรวจข้อมูลในพื้นที่โครงการ ตั้งแต่วันที่ 21 - 25 สิงหาคม 2566

2.2.3 ผลการดำเนินงาน

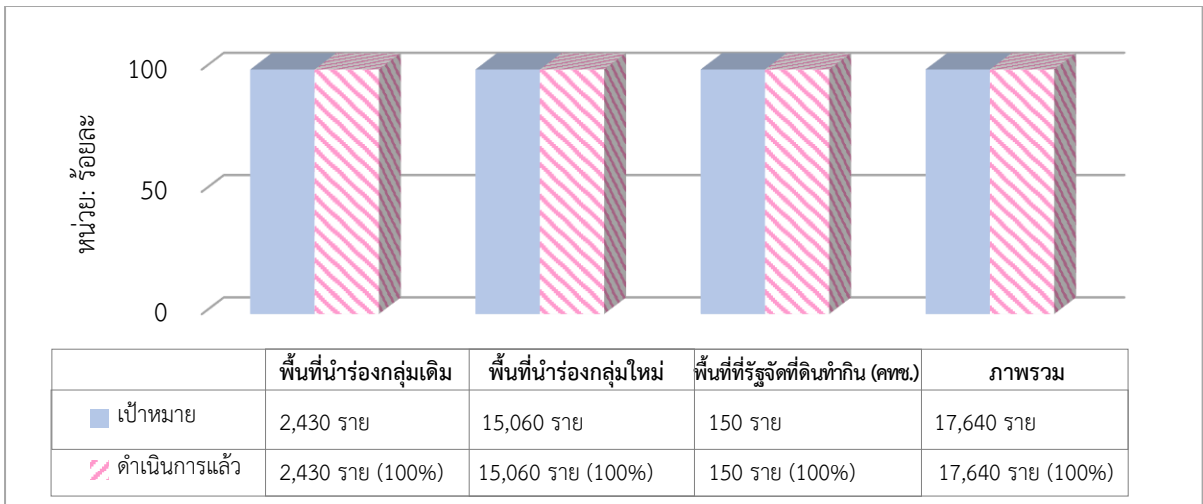
1) ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ กรมส่งเสริมการเกษตรได้รับจัดสรรงบประมาณรวมทั้งสิ้น 9.7196 ล้านบาท สำหรับดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเกษตรเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่เกษตร เมื่อสิ้นสุดไตรมาสที่ 3 (ณ วันที่ 30 กันยายน 2566) มีผลการเบิกจ่ายแล้ว 9.7096 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 99.90 ของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร (ภาพที่ 12)

ที่มา: จากการรายงานของหน่วยงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ข้อมูล ณ วันที่ 30 ก.ย. 2566

ภาพที่ 12 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ

2) การถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ดำเนินการครบตามเป้าหมาย ใน 3 พื้นที่ คือ พื้นที่นำร่องกลุ่มเดิม พื้นที่นำร่องกลุ่มใหม่ และพื้นที่ที่รัฐจัดที่ดินทำกิน (คทข.) รวม 17,640 ราย ครบตามเป้าหมาย (ภาพที่ 13)

ที่มา: จากการรายงานของหน่วยงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ข้อมูล ณ วันที่ 30 ก.ย. 2566

ภาพที่ 13 การถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกร

3) การสาธิตเทคโนโลยีการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เป็นการจัดการกิจกรรมนำร่องสาธิตฯ โดยพิจารณาใช้วิทยาศาสตร์ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรทดแทนการเผาที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ เช่น กิจกรรมไถกลบตอซังฟางข้าว หรือเศษซากพืช กิจกรรมอัดก้อนตอซังฟางข้าว ใบอ้อย หรือเศษซากพืช กิจกรรมทำปุ๋ยจากเศษวัสดุทางการเกษตร กิจกรรมส่งเสริมการปรับเปลี่ยนการปลูกพืช

เพื่อแก้ปัญหาการเผาอย่างยั่งยืน กิจกรรมสาธิตเทคโนโลยีการจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรทดแทนการเผา กิจกรรมรวบรวมเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรส่งโรงไฟฟ้าชีวมวล กิจกรรมการเพาะเห็ด กิจกรรมผลิตเฟอร์นิเจอร์ กระถางต้นไม้ และกิจกรรมการเลี้ยงแมลงที่มีประโยชน์ต่อการผลิต ระบบนิเวศ และแมลงเศรษฐกิจ มีผลดำเนินการแล้วเสร็จ 64 แห่ง ครบตามเป้าหมาย

4) การจัดงานรณรงค์ลดการเผาในท้องถิ่น มีผลดำเนินการแล้วเสร็จ 5 แห่ง ครบตามเป้าหมาย ดำเนินการโดยสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 1 2 3 4 และ 6 (จังหวัดชัยนาท ราชบุรี ระยอง ขอนแก่น และเชียงใหม่) (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 สถานที่จัดงานรณรงค์

ครั้งที่	วันที่	สถานที่จัดงานรณรงค์	หน่วยงานรับผิดชอบ
1	6 กุมภาพันธ์ 2566	แปลงเกษตรกร หมู่ที่ 3 ตำบลหนองชุมพล อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี	สลก. ที่ 2 จังหวัดราชบุรี
2	6 กุมภาพันธ์ 2566	บ้านยางโยภาพ ตำบลยางโยภาพ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี	สลก. ที่ 4 จังหวัดขอนแก่น
3	3 มีนาคม 2566	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลบ้านบึง จังหวัดชลบุรี	สลก. ที่ 3 จังหวัดระยอง
4	7 มีนาคม 2566	ลานตากข้าววิสาหกิจชุมชนโรงสีข้าวชุมชนบ้านคลอง หมู่ 4 ต.มหาโพธิ อ.สระโบสถ์ จ.ลพบุรี	สลก. ที่ 1 จังหวัดชัยนาท
5	23 มีนาคม 2566	ตำบลธารทหาร อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์	สลก. ที่ 6 จังหวัดเชียงใหม่

ที่มา: จากกรมส่งเสริมการเกษตร

5) การส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายเกษตรกรปลอดการเผา โดยคัดเลือกเกษตรกรจากการถ่ายทอดความรู้เข้ามาจัดเวทีชุมชน ผู้แทนหรือคณะทำงานเกษตรกรเพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่การเกษตรนาร่อง มีผลดำเนินการแล้วเสร็จ 10,111 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.01 ของเป้าหมาย 10,110 ราย

2.2.4 ผลการติดตามในพื้นที่

1) ปัจจัยนำเข้า

1.1) **งบประมาณ** จากการสำรวจในพื้นที่ทั้ง 5 จังหวัด เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการฯ ในพื้นที่ ร้อยละ 100.00 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับมีผลการเบิกจ่ายเป็นไปตามแผน ส่วนความทันเวลาของการจัดสรร งบประมาณ ร้อยละ 60.00 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับมีความทันเวลาต่อการปฏิบัติงาน ร้อยละ 40.00 เห็นว่า ไม่ทันเวลาต่อการปฏิบัติงาน เนื่องจาก งบมาในช่วงเดือนมิถุนายน 2566 ทำให้ต้องเร่งเบิกจ่ายให้เป็นไปตามแผน

ด้านความเพียงพอของงบประมาณ พบว่า เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในพื้นที่ ร้อยละ 60.00 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับเพียงพอต่อการดำเนินงาน และร้อยละ 40.00 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับ ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน เนื่องจาก เป้าหมายเป็นชุมชนขนาดใหญ่งบประมาณที่สนับสนุนไม่เพียงพอต่อการ ดำเนินกิจกรรม และกิจกรรมสาธิตทดแทนการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ สำหรับการสาธิตทางเลือกที่หลากหลายให้กับเกษตรกร (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 ความทันเวลา และความเพียงพอของงบประมาณ

รายการ	ร้อยละ
1. ความทันเวลาของงบประมาณ	
1.1 ทันเวลา	60.00
1.2 ไม่ทันเวลา	40.00
2. ความเพียงพอของงบประมาณ	
2.1 เพียงพอ	60.00
2.2 ไม่เพียงพอ	40.00

ที่มา: จากการสำรวจ

1.2) องค์ความรู้ จากการสำรวจ พบว่า เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในพื้นที่ ร้อยละ 100.00 มีการอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรครบทั้ง 3 หลักสูตร ได้แก่ อบรมความรู้พื้นฐานด้านการหยุดเผาในพื้นที่การเกษตร ผลกระทบที่เกิดจากการเผาในพื้นที่การเกษตร และทางเลือกและสาธิตการใช้เทคโนโลยีการเกษตรทดแทนการเผาแก่เกษตรกรเป้าหมาย เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติและจิตสำนึกของเกษตรกรให้ยอมรับการทำเกษตรแบบปลอดการเผา ซึ่งทางเลือกที่ส่งเสริมและสาธิตการใช้เทคโนโลยีในพื้นที่ทั้ง 5 จังหวัด ร้อยละ 100.00 เป็นเรื่องการไกลบตอซัง รองลงมาร้อยละ 80.00 เป็นเรื่องการผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากฟางข้าว อัดก้อนตอซังฟางข้าว เพื่อเก็บไว้ใช้ประโยชน์และจำหน่าย และการเพาะเห็ด นอกจากนี้ เป็นเรื่องการหมักดิน การหมักอาหารสัตว์ การหมักอาหารปลา ถ่านไบโอชาร์ การบำบัดถ่านอัดแท่งและการผลิตเฟอร์นิเจอร์ (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 ทางเลือกและสาธิตการใช้เทคโนโลยีการเกษตรทดแทนการเผา

รายการ	ร้อยละ
1. การผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากฟางข้าว	80.00
2. การหมักอาหารสัตว์	20.00
3. การอัดก้อนตอซังฟางข้าวเพื่อเก็บไว้ใช้ประโยชน์และจำหน่าย	80.00
4. การเพาะเห็ด	80.00
5. การหมักอาหารปลา	20.00
6. การหมักดิน	40.00
7. การผลิตถ่านไบโอชาร์	20.00
8. การบำบัดถ่านอัดแท่ง	20.00
9. การไกลบตอซัง	100.00
10. การผลิตเฟอร์นิเจอร์	20.00

หมายเหตุ: เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

2) การดำเนินกิจกรรม

2.1) การสร้างการรับรู้ข่าวสารโครงการ ดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการฯของเจ้าหน้าที่ โดยสำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัด ร้อยละ 67.00 ผ่านสื่อกิจกรรม การประชุม/การจัดเวทีชุมชน ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Website/Facebook/Line/วิทยุกระจายเสียง) และสื่อบุคคล (เจ้าหน้าที่/ผู้นำท้องถิ่น/หมอดินอาสา) ในสัดส่วนเท่ากัน และร้อยละ 50.00 สื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือพิมพ์/วารสาร/โปสเตอร์/แผ่นพับ)

ผลการสำรวจเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า ร้อยละ 95.35 รับทราบข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับโครงการ ผ่านการประชาสัมพันธ์ของสื่อบุคคล (เจ้าหน้าที่ /ผู้นำท้องถิ่น/หมอดินอาสา) ร้อยละ 46.51 ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Website/Facebook/Line/วิทยุกระจายเสียง) ร้อยละ 30.23 ผ่านสื่อกิจกรรมการประชุม/การจัดเวทีชุมชน และร้อยละ 11.63 ผ่านและสื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือพิมพ์/วารสาร/โปสเตอร์/แผ่นพับ) (ตารางที่ 17)

ตารางที่ 17 ช่องทางการประชาสัมพันธ์โครงการและการรับทราบข่าวสารโครงการ

หน่วย: ร้อยละ

รายการ	ช่องทาง	
	การประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่	การรับทราบข่าวสารของเกษตรกร
1. กิจกรรมการประชุม/การจัดเวทีประชุม	67.00	30.23
2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Website/Facebook/Line/วิทยุกระจายเสียง)	67.00	46.51
3. สื่อบุคคล (เจ้าหน้าที่/ผู้นำท้องถิ่น/หมอดินอาสา)	67.00	95.35
4. สื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือพิมพ์/วารสาร/โปสเตอร์/แผ่นพับ)	50.00	11.63

หมายเหตุ: เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

2.2) การส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่การเกษตร เพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่การเกษตร โดยใช้กลไกของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หรือศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) หรือกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ส่งเสริมการทำเกษตรแปลงใหญ่ หรือเกษตรกร Young Smart Farmer หรือเกษตรกร Smart farmer หรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน หรือเกษตรกรที่สนใจ เข้าร่วมโครงการ โดยให้มองเป็นเชิงพื้นที่ อำเภอ ตำบล ในการดำเนินการ มีวิธีการ ดังนี้

2.2.1) การวิเคราะห์ปัญหาโดยใช้ข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อคัดเลือกพื้นที่และบุคคลเป้าหมายโครงการ ผลการสำรวจในพื้นที่ทั้ง 5 จังหวัด ดำเนินการครบตามเป้าหมาย

2.2.2) การถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้สามารถเป็นวิทยากรด้านทำการเกษตรปลอดการเผา ส่งเสริมให้มีการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรทดแทนการเผาทำลายปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตจากเดิม มุ่งสู่การทำเกษตรปลอดการเผาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้สามารถเป็นวิทยากรด้านทำการเกษตรปลอดการเผาแล้ว ผลการสำรวจในพื้นที่ทั้ง 5 จังหวัด ดำเนินการครบตามเป้าหมาย

2.2.3) การบริหารจัดการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เพื่อทดแทนการเผา โดยจัดกิจกรรมนำร่องสาธิตเทคโนโลยีการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรทดแทนการเผา หรือส่งเสริมการปรับเปลี่ยนการปลูกพืชเพื่อแก้ปัญหาการเผาอย่างยั่งยืน หรือจัดทำแปลงสาธิตการบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เพื่อทดแทนการเผาที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ โดยจัดในพื้นที่ของเกษตรกร จากการสำรวจในพื้นที่ทั้ง 5 จังหวัด เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการฯ ในพื้นที่ ร้อยละ 100.00 ดำเนินการแล้ว โดยกิจกรรมที่สาธิต ร้อยละ 33.33 เป็นการไถกลบตอซังฟางข้าว สาธิตเทคโนโลยีการจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรทดแทนการเผา ร้อยละ 16.67 เป็นการเพาะเห็ด การอัดก้อนตอซังฟางข้าว ใบอ้อย หรือเศษซากพืช การรวบรวมเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรส่งโรงไฟฟ้าชีวมวล การผลิตเฟอร์นิเจอร์ กระจาดต้นไม้ และการทำปุ๋ยจากเศษวัสดุทางการเกษตร (ตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 กิจกรรมการสาธิตทดแทนการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

กิจกรรม	ร้อยละ
1. การไถกลบตอซังฟางข้าว หรือซากพืช	33.33
2. การสาธิตเทคโนโลยีการจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรทดแทนการเผา	33.33
3. การเพาะเห็ด	16.67
4. การอัดก้อนตอซังฟางข้าว ใบอ้อย หรือเศษซากพืช	16.67
5. การรวบรวมเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรส่งโรงไฟฟ้าชีวมวล	16.67
6. การผลิตเฟอร์นิเจอร์ กระจาดต้นไม้	16.67
7. การทำปุ๋ยจากเศษวัสดุทางการเกษตร	16.67

หมายเหตุ: เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

2.3) ติดตาม สนับสนุน สำรวจ นิเทศ แนะนำ ประเมินผลการดำเนินงาน และสรุปรายงาน

จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ ร้อยละ 100.00 ดำเนินการติดตามผลจากการอบรมเกษตรกรแล้ว เฉลี่ย 8 ครั้ง พบว่า เกษตรกรที่ผ่านการอบรมทราบถึงผลกระทบจากการเผา และได้แนวทางในการบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรทดแทนการเผา นำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในพื้นที่ได้อย่างถูกต้อง เช่น การไถกลบตอซังฟางข้าว การทำปุ๋ยหมักจากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร นำไปใช้คลุมดิน อัดฟางก้อนเพื่อจำหน่าย นำฟางข้าวเป็นอาหารสัตว์ นอกจากนี้ จากการตรวจสอบจุดความร้อนในพื้นที่การเกษตร พบว่า เกิดในพื้นที่นาข้าวมากที่สุด รองลงมาในพื้นที่ปลูกข้าวโพดและพืชหมุนเวียน ซึ่งเจ้าหน้าที่ได้ลงพื้นที่เพื่อทำความเข้าใจ และให้คำแนะนำแก่เกษตรกรแล้ว

3) ผลผลิต การเข้าร่วมกิจกรรม จากการสอบถามเกษตรกร ร้อยละ 82.86 ได้รับถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้สามารถเป็นวิทยากรด้านการทำการเกษตรปลอดการเผา ส่วนที่เหลือร้อยละ 17.14 ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม

ด้านการบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อทดแทนการเผา โดยใช้วิทยาศาสตร์นวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรทดแทนการเผาที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ จากการสอบถามเกษตรกร ร้อยละ 91.17 เข้าร่วมกิจกรรมบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 8.83 ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 การเข้าร่วมกิจกรรมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปี 2566

หน่วย : ร้อยละ

กิจกรรม	การเข้าร่วมกิจกรรม	
	เข้าร่วม	ไม่ได้เข้าร่วม
- ถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้สามารถเป็นวิทยากรด้านการทำการเกษตรปลอดการเผา	82.86	17.14
- สวัสดิการบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อทดแทนการเผา	91.17	8.83

ที่มา: จากการสำรวจ

ทั้งนี้ กิจกรรมบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อทดแทนการเผาฯ ที่เกษตรกรเข้าร่วม พบว่า ร้อยละ 96.77 เป็นกิจกรรมไถกลบตอซังฟางข้าวหรือเศษซากพืช รองลงมาร้อยละ 74.19 เป็นกิจกรรมทำปุ๋ยจากเศษวัสดุทางการเกษตร และร้อยละ 48.39 เป็นอัดก้อนตอซังฟางข้าว ใบอ้อย หรือเศษซากพืช นอกนั้นเป็นกิจกรรมการเพาะเห็ด กิจกรรมสาธิตเทคโนโลยีการจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรทดแทนการเผา และกิจกรรมส่งเสริมการปรับเปลี่ยนการปลูกพืชเพื่อแก้ปัญหาการเผาอย่างยั่งยืน (ตารางที่ 20)

ตารางที่ 20 การเข้าร่วมกิจกรรมบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

รายการ	ร้อยละ
1. กิจกรรมไถกลบตอซังฟางข้าวหรือเศษซากพืช	96.77
2. กิจกรรมอัดก้อนตอซังฟางข้าว ใบอ้อย หรือเศษซากพืช	48.39
3. กิจกรรมทำปุ๋ยจากเศษวัสดุทางการเกษตร	74.19
4. กิจกรรมส่งเสริมการปรับเปลี่ยนการปลูกพืชเพื่อแก้ปัญหาการเผาอย่างยั่งยืน	6.45
5. กิจกรรมสาธิตเทคโนโลยีการจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรทดแทนการเผา	12.90
6. กิจกรรมการเพาะเห็ด	25.80

หมายเหตุ: เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

4) ผลลัพธ์เบื้องต้น

4.1) การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ จากการสอบถามเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ พบว่าเกษตรกรมีการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ ร้อยละ 94.87 โดยความรู้ที่เกษตรกรนำไปใช้ ร้อยละ 83.78 เป็นเรื่องการไถกลบตอซังฟางข้าว รองลงมา ร้อยละ 43.24 เป็นเรื่องการอัดตอซังฟางข้าว ใบอ้อย หรือเศษซากพืช ร้อยละ 27.03 เป็นเรื่องการทำปุ๋ยจากเศษวัสดุทางการเกษตร ร้อยละ 18.95 เป็นเรื่องการผลิตเฟอร์นิเจอร์ กระจาดต้นไม้ และร้อยละ 13.51 เป็นเรื่องอาหารสัตว์ ส่วนที่เหลือเกษตรกรไม่ได้ นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ ร้อยละ 5.13 เนื่องจากนำฟางไปอัดก้อนขายทั้งหมดเลยไม่นำไปทำปุ๋ย หรือเพาะเห็ด (ตารางที่ 21)

ตารางที่ 21 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ปี 2566

รายการ	ร้อยละ
1. ไม่ได้ นำความรู้ไปใช้ประโยชน์	5.13
2. มีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	94.87
ความรู้ที่นำไปใช้ ^{1/}	
- การไถกลบตอซังฟางข้าว	83.78
- การอัดตอซังฟางข้าว ใบอ้อย หรือเศษซากพืช	43.24
- การทำปุ๋ยจากเศษวัสดุทางการเกษตร	27.03
- การผลิตเฟอร์นิเจอร์ กระจาดต้นไม้	18.95
- อื่นๆ (อาหารสัตว์)	13.51

หมายเหตุ: ^{1/}เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

ผลที่เกิดจากการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 46.67 ไม่พบการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากเพิ่งเริ่มทำกระจาดต้นไม้ ไม่ได้ทำต่อเนื่อง และเกษตรกรบางรายเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ มีการดำเนินการไถกลบและอัดฟางก้อนอย่างต่อเนื่อง ทำให้ไม่พบการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายในการดูแลแปลงและการใส่ปุ๋ย ร้อยละ 40.00 เพิ่มมูลค่าจากการนำเศษวัสดุทางการเกษตรไปใช้ประโยชน์ โดยมีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในเรื่องการผลิตอาหารสัตว์ ร้อยละ 75.00 รองลงมา ร้อยละ 58.33 เป็นเรื่องการผลิตปุ๋ยหมัก/อินทรีย์/ปุ๋ยพืชสด และร้อยละ 33.33 เป็นเรื่องอื่น ๆ (คลุมดิน) และร้อยละ 36.67 ลดค่าใช้จ่ายในการทำการเกษตร (ตารางที่ 22)

ตารางที่ 22 ผลที่เกิดจากการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ปี 2566

รายการ	ร้อยละ
1. ลดค่าใช้จ่ายในการทำการเกษตร ^{1/}	36.67
2. เพิ่มมูลค่าจากการนำเศษวัสดุทางการเกษตรไปใช้ประโยชน์ ^{1/}	40.00
2.1 การผลิตปุ๋ยหมัก/อินทรีย์/ปุ๋ยพืชสด	58.33
2.2 การเพาะเห็ดฟาง	8.33
2.3 การผลิตอาหารสัตว์	75.00
2.4 ผลิตของใช้ในบ้าน (กระจาดต้นไม้)	25.00
2.5 อื่น ๆ (คลุมดิน)	33.33
3. ไม่เปลี่ยนแปลง	46.67

หมายเหตุ: ^{1/}เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

4.2) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการจัดการเศษวัสดุทางการเกษตร

จากการสำรวจเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการในพื้นที่ในปี 2566 พบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกร ร้อยละ 23.26 ที่มีการเผาเศษวัสดุทางการเกษตร ซึ่งเกษตรกร ร้อยละ 80.00 ให้เหตุผลว่า สะดวกรวดเร็วในการเพาะปลูกในฤดูกาลถัดไป ร้อยละ 30.00 ต้องการกำจัดวัชพืชก่อนการเพาะปลูก และร้อยละ 10.00 สะดวกรวดเร็วในการเก็บเกี่ยว ส่วนที่เหลือร้อยละ 76.74 ไม่เผาเศษวัสดุทางการเกษตร

หลังจากเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรโดยไม่เผาเศษวัสดุทางการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 95.24 เพิ่มขึ้นร้อยละ 18.50 โดยร้อยละ 57.50 ให้เหตุผลว่า มีผลกระทบต่อมลพิษทางอากาศ ร้อยละ 45.00 มีผลกระทบต่อด้านสุขภาพที่เกิดขึ้น ร้อยละ 17.50 ทำให้คุณภาพผลผลิตลดลงไม่ได้มาตรฐาน การมีการบังคับใช้กฎ/ข้อบังคับของชุมชนรวมถึงมาตรการต่างๆ ของจังหวัด เป็นต้น (ตารางที่ 23)

ตารางที่ 23 การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการจัดการเศษวัสดุทางการเกษตร

รายการ	หน่วย: ร้อยละ	
	ก่อนเข้าร่วมโครงการ	หลังเข้าร่วมโครงการ
1. เผา	23.26	4.76
1.1 กำจัดวัชพืชก่อนการเพาะปลูก	30.00	-
1.2 สะดวกรวดเร็ว ในการเพาะปลูกในฤดูกาลถัดไป	80.00	100.00
1.3 สะดวกในการเก็บเกี่ยว	10.00	-
2. ไม่เผา	76.74	95.24
2.1 ผลกระทบต่อมลพิษทางอากาศ	63.64	57.50
2.2 ผลกระทบด้านสุขภาพ	57.58	45.00
2.3 ผลกระทบด้านการท่องเที่ยว	3.03	5.00
2.4 ผลกระทบต่อการคมนาคม	12.12	7.50
2.3 กฎ/ข้อบังคับของชุมชน	36.36	7.50
2.4 ทำให้คุณภาพผลผลิตลดลง ไม่ได้มาตรฐาน	27.27	17.50
2.5 ทำให้ราคาผลผลิตลดลง	9.09	10.00

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

4.3) การขยายผลความรู้

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 80.49 นำความรู้ที่ได้รับไปขยายผลต่อแล้ว ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 19.51 ยังไม่ได้ นำความรู้ที่ได้รับไปขยายผลต่อ เนื่องจากเป็นผู้สูงอายุ และเพื่อนบ้าน/แปลงข้างเคียง ไม่ได้เผาจึงไม่ได้นำไปถ่ายทอดต่อ สัดส่วนการขยายผลความรู้ ร้อยละ 78.79 เป็นเพื่อนบ้าน ร้อยละ 63.64 เป็นบุคคลในครอบครัว และร้อยละ 45.45 เป็นญาติพี่น้อง (ตารางที่ 24)

ตารางที่ 24 การขยายผลความรู้ที่ได้รับจากโครงการ

รายการ	ร้อยละ
1. การขยายผล	
1.1 ยังไม่ได้ นำความรู้ไปขยายผล	19.51
1.2 นำความรู้ที่ได้รับขยายผลแล้ว	80.49
2. บุคคลที่ได้รับการขยายผลความรู้^{1/}	
2.1 บุคคลในครอบครัว	63.64
2.2 ญาติพี่น้อง	45.45
2.3 เพื่อนบ้าน	78.79

หมายเหตุ : ^{1/} ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

5) ความพึงพอใจ

ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ ด้านความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ ประกอบด้วย ประเด็นการชี้แจง ประสานงาน และการถ่ายทอดนโยบายหรือแผนปฏิบัติการฯ จากส่วนกลาง สู่ระดับพื้นที่ การจัดสรรงบประมาณ การถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้สามารถเป็นวิทยากร ด้านการทำเกษตร สาธิตทดแทนการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร การรณรงค์ลดการเผาในท้องถิ่น การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เครือข่ายต้นแบบชุมชนเกษตรปลอดการเผา หรือสื่อการส่งเสริมการหยุดเผา ในพื้นที่การเกษตร การส่งเสริมการรวมกลุ่ม การสร้างเครือข่ายเกษตรปลอดการเผา และการติดตาม สนับสนุน สำรวจ นิเทศ แนะนำ ประเมินการดำเนินงาน และสรุปรายงาน พบว่า ในภาพรวมมีความพึงพอใจต่อโครงการ ในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.62 (ตารางที่ 25)

ตารางที่ 25 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่า คะแนน เฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด		
1. การชี้แจง ประสานงาน และการถ่ายทอด นโยบายหรือแผนปฏิบัติการฯ จากส่วนกลางสู่ระดับพื้นที่	-	20.00	60.00	20.00	-	3.00	ปานกลาง
2.การจัดสรรงบประมาณ	-	20.00	60.00	20.00	-	3.00	ปานกลาง
3. การถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพ เกษตรกรให้สามารถเป็นวิทยากร ด้านการทำการเกษตร	25.00	25.00	50.00	-	-	3.75	มาก
4. สาธิตทดแทนการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ ทางการเกษตร	40.00	40.00	20.00	-	-	4.20	มาก
5. การรณรงค์ลดการเผาในท้องถิ่น การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เครือข่าย ต้นแบบชุมชนเกษตรปลอดการเผา หรือสื่อการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่ การเกษตร	20.00	40.00	40.00	-	-	3.80	มาก
6. การส่งเสริมการรวมกลุ่ม การสร้างเครือข่าย เกษตรปลอดการเผา	20.00	40.00	40.00	-	-	3.80	มาก
7. การติดตาม สนับสนุน สสำรวจ นิเทศ แนะนำ ประเมินการดำเนินงาน และสรุปรายงาน	20.00	40.00	40.00	-	-	3.80	มาก
ภาพรวม	17.85	32.14	44.30	5.71	-	3.62	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ

5.2) ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ด้านความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ ประกอบด้วย ประเด็นการประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการฯ หลักเกณฑ์การรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ การอบรมถ่ายทอดความรู้ (หลักสูตรที่อบรมเหมาะสม/ตรงตามความต้องการ) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม/รวมกลุ่ม/สร้างเครือข่ายเกษตรกรปลอดการเผา การส่งเสริมแก้ไขปัญหามลพิษในพื้นที่ (ป้องกันการเผาในพื้นที่เกษตร) การติดตามให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ ในภาพรวมเกษตรกรมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.44 (ตารางที่ 26)

ตารางที่ 26 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. การประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการฯ	69.05	21.43	9.52	-	-	4.60	มากที่สุด
2. หลักเกณฑ์การรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ	66.66	16.67	16.67	-	-	4.50	มากที่สุด
3. การอบรมถ่ายทอดความรู้ (หลักสูตรที่อบรมเหมาะสม/ตรงตามความต้องการ)	57.14	33.34	9.52	-	-	4.48	มากที่สุด
4. การส่งเสริมการมีส่วนร่วม/รวมกลุ่ม/สร้างเครือข่ายเกษตรกรปลอดการเผา	45.24	35.71	14.29	4.76	-	4.21	มากที่สุด
5. การส่งเสริมแก้ไขปัญหามลพิษในพื้นที่ (ป้องกันการเผาในพื้นที่เกษตร)	45.24	35.71	19.05	-	-	4.26	มากที่สุด
6. การติดตามให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่	69.05	21.43	9.52	-	-	4.60	มากที่สุด
ภาพรวม	58.73	27.38	13.10	0.79	-	4.44	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

6) ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

6.1) ด้านงบประมาณ พบว่า การจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมการสาธิตทดแทนการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่เกษตร ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมไม่ทั่วถึง ส่งเสริมได้เฉพาะกลุ่ม ควรจัดสรรงบประมาณงวดเดียวหรือ 2 งวด ในไตรมาสที่ 1 - 2

6.2) การส่งเสริมการไถกลบ เพื่อการจัดการเศษวัสดุทางการเกษตร ในบางพื้นที่เกษตรกรประสบปัญหาต้นทุนในการไถมีค่าใช้จ่ายสูง และต้องใช้เวลาในการหมักฟาง การดำเนินการต้องอาศัยความร่วมมือจากเกษตรกร นอกจากนี้ การหยุดเผาโดยการไถกลบหรือหมักฟาง สภาพพื้นที่นาต้องมีน้ำ ถึงจะดำเนินการไถกลบได้ ควรสนับสนุนเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์สำหรับการไถกลบให้กับเกษตรกร

6.3) ความต้องการของเกษตรกร เกษตรกรในพื้นที่ต้องการให้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการผลิต/แปรรูปเศษวัสดุทางการเกษตร เช่น แม่พิมพ์ บล็อกกระถาง ปูน ทราย เพื่อขึ้นรูปกระถาง และสนับสนุนเครื่องจักรในการตัดอ้อย

ประมวลภาพกิจกรรมการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่เกษตร

กระถางต้นไม้จากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร
ณ อ.บ้านฝาง จ.ขอนแก่น

สัมภาษณ์เกษตรกรที่ร่วมโครงการฯ
ณ อ.บ้านฝาง จ.ขอนแก่น

สัมภาษณ์เกษตรกรที่ร่วมโครงการฯ
ณ ต.นาใหญ่ อ.สุวรรณภูมิ จ.ร้อยเอ็ด

สัมภาษณ์เกษตรกรที่ร่วมโครงการฯ
ณ ต.นาใหญ่ อ.สุวรรณภูมิ จ.ร้อยเอ็ด

สัมภาษณ์เกษตรกรที่ร่วมโครงการฯ
ณ ต.ห้วยยั้ง อ.พรานกระต่าย จ.กำแพงเพชร

สัมภาษณ์เกษตรกรที่ร่วมโครงการฯ
ณ ต.ห้วยยั้ง อ.พรานกระต่าย จ.กำแพงเพชร

สัมภาษณ์เกษตรกรที่ร่วมโครงการฯ
ณ ต.ท่าตะโก อ. ท่าตะโก จ.นครสวรรค์

สัมภาษณ์เกษตรกรที่ร่วมโครงการฯ
ณ ต.ยางราก อ.โคกเจริญ จ.ลพบุรี

2.3 โครงการเฝ้าระวังการเผาซากพืช วัชพืช และวัสดุทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

2.3.1 สารสำคัญของโครงการ

1) วัตถุประสงค์

- 1.1) เพื่อประชาสัมพันธ์ รมรงค์ ให้ความรู้ ความเข้าใจในผลกระทบของการเผาทำลายพื้นที่เกษตรกรรมในเขตปฏิรูปที่ดิน
- 1.2) เพื่อลดพื้นที่เผาไหม้และจุดความร้อน (Hotspot) ในเขตปฏิรูปที่ดิน
- 1.3) เพื่อบริหารจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้มีมูลค่าเพิ่มและเกิดประโยชน์สูงสุด

2) เป้าหมาย

เกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้และมีเครือข่ายปลอดการเผา 1,000 ราย พื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดิน จำนวน 44 จังหวัด ประกอบด้วย

- ภาคเหนือ 15 จังหวัด ได้แก่ กำแพงเพชร เชียงราย เชียงใหม่ ตาก นครสวรรค์ น่าน พะเยา พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ แพร่ ลำปาง สุโขทัย อุตรดิตถ์ และอุทัยธานี
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 18 จังหวัด ได้แก่ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม นครราชสีมา บุรีรัมย์ บึงกาฬ มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด เลย ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์ หนองคาย หนองบัวลำภู อุตรธานี และอุบลราชธานี
- ภาคกลาง 8 จังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี นครนายก ราชบุรี ลพบุรี สระแก้ว และสุพรรณบุรี
- ภาคใต้ 3 จังหวัด ได้แก่ กระบี่ ชุมพร และสุราษฎร์ธานี

3) ระยะเวลาดำเนินการ ปีงบประมาณ 2566

4) หน่วยงานรับผิดชอบ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

5) งบประมาณ จำนวน 7.0942 ล้านบาท

2.3.2 วิธีการติดตาม

1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการภาพรวมจากสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเอกสารผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปี 2566 แผนงานยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม

1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 5 จังหวัด จังหวัดละ 1 ราย รวมทั้งสิ้น 5 ราย ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น กำแพงเพชร นครสวรรค์ และลพบุรี

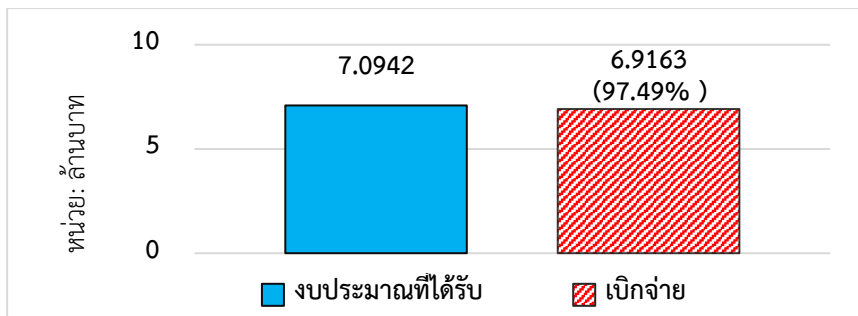
1.3) สัมภาษณ์เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น กำแพงเพชร นครสวรรค์ และลพบุรี รวมทั้งสิ้น 48 ราย

2) ช่วงเวลาของข้อมูล

- 2.1) ผลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 – 30 กันยายน 2566
- 2.2) สํารวจข้อมูลในพื้นที่โครงการ ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2566 – 26 สิงหาคม 2566

2.3.3 ผลการดำเนินงาน

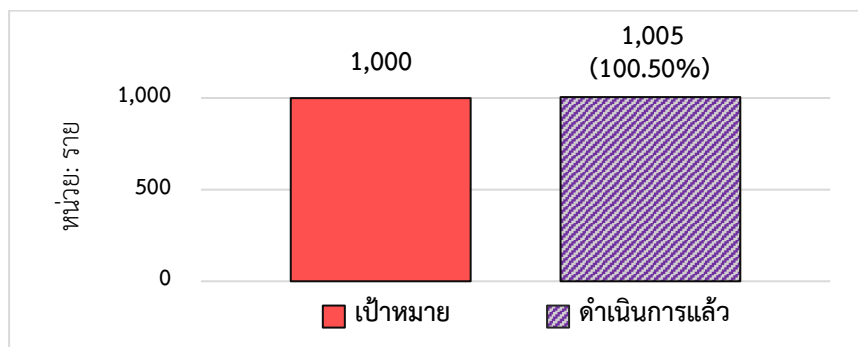
1) ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ ภาพรวมโครงการได้รับจัดสรรงบประมาณรวมทั้งสิ้น 7.0942 ล้านบาท สำหรับดำเนินกิจกรรม 2 กิจกรรม คือ หลักสูตรเฝ้าระวังการเผาไหม้ในเขตปฏิรูปที่ดิน และหลักสูตรการบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เมื่อสิ้นสุดไตรมาสที่ 4 (ณ วันที่ 30 กันยายน 2566) มีผลการเบิกจ่ายแล้ว 6.9163 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 97.49 ของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร (ภาพที่ 14)

ที่มา: จากการรายงานของหน่วยงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ข้อมูล ณ วันที่ 30 ก.ย. 2566

ภาพที่ 14 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ

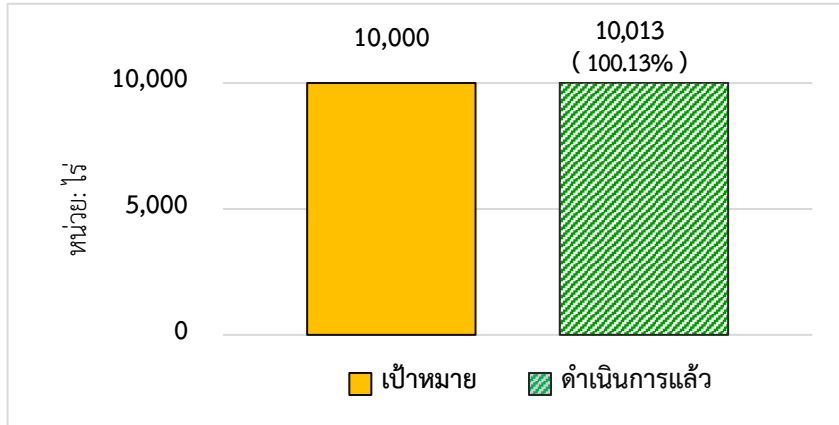
2) การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรด้านองค์ความรู้ (อบรมเกษตรกรรายเดิม) ประกอบด้วย 2 หลักสูตรดังนี้ หลักสูตรที่ 1 แนวทางการเฝ้าระวังการเผาไหม้ในเขตปฏิรูปที่ดิน และหลักสูตรที่ 2 การบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า ผลการดำเนินงานพบว่า เกษตรกรที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านองค์ความรู้ครบทั้ง 2 หลักสูตร จำนวน 1,005 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.50 ของเป้าหมาย 1,000 ราย (ภาพที่ 15)

ที่มา: จากการรายงานของหน่วยงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ข้อมูล ณ วันที่ 30 ก.ย. 2566

ภาพที่ 15 ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรด้านองค์ความรู้

3) พื้นที่ที่ได้รับการส่งเสริมและเฝ้าระวังให้มีการลดการเผา ในภาพรวมสามารถดำเนินการส่งเสริมเฝ้าระวังฯ ในพื้นที่ 44 จังหวัด ดำเนินการแล้ว 10,013 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 100.13 ของเป้าหมายรวม 10,000 ไร่ (ภาพที่ 16)

ที่มา: จากการรายงานของหน่วยงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ข้อมูล ณ วันที่ 30 ก.ย. 2566

ภาพที่ 16 พื้นที่ที่ได้รับการส่งเสริมและเฝ้าระวังให้มีการลดการเผา

2.3.4 ผลการติดตามในพื้นที่

1) ปัจจัยนำเข้า

1.1) **งบประมาณ** จากการสำรวจเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการฯ ในพื้นที่ 5 จังหวัด เจ้าหน้าที่ทุกจังหวัด ร้อยละ 100.00 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับมีความทันเวลาต่อการปฏิบัติงาน และเพียงพอต่อการดำเนินงาน (ตารางที่ 27)

ตารางที่ 27 ความทันเวลา และความเพียงพอของงบประมาณที่จัดสรร

รายการ	ร้อยละ
1. ความทันเวลา	
1.1 ทันเวลา	100.00
1.2 ไม่ทันเวลา	-
2. ความเพียงพอ	
2.1 เพียงพอ	100.00
2.2 ไม่เพียงพอ	-

ที่มา: จากการสำรวจ

1.2) **บุคลากร** สำหรับการดำเนินงานโครงการ เจ้าหน้าที่ทั้ง 5 จังหวัด ให้ความเห็นว่า บุคลากรมีความเพียงพอในการปฏิบัติงาน โดยแต่ละจังหวัด มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน เฉลี่ย 3 ราย/จังหวัด

2) การดำเนินงานกิจกรรม

2.1) การสร้างการรับรู้ข่าวสารโครงการ เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ร้อยละ 100.00 ดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการฯ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อบุคคล ในสัดส่วนที่เท่ากัน ร้อยละ 80.00 ผ่านการประชุม/การจัดเวทีชุมชน สื่อสิ่งพิมพ์ ในสัดส่วนที่เท่ากัน และอื่น ๆ (อาสาสมัครปฏิรูปที่ดิน และกิจกรรมต่าง ๆ ของ ส.ป.ก.) ร้อยละ 40.00

เกษตรกรร้อยละ 97.92 รับทราบข่าวสารโครงการจากสื่อบุคคล (เจ้าหน้าที่ ผู้นำท้องถิ่น หมอдинอาสา) รองลงมาร้อยละ 33.33 รับทราบข่าวสารโครงการผ่านการประชุม/การจัดเวทีชุมชน ร้อยละ 29.17 ทราบข่าวสารโครงการผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Facebook/Line) ร้อยละ 18.75 รับทราบข่าวสารอื่น ๆ (อาสาสมัครปฏิรูปที่ดิน และกิจกรรมต่าง ๆ ของ ส.ป.ก.) และร้อยละ 10.42 รับทราบข่าวสารโครงการผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ (ตารางที่ 28)

ตารางที่ 28 ช่องทางการประชาสัมพันธ์โครงการและการรับทราบข่าวสารโครงการ

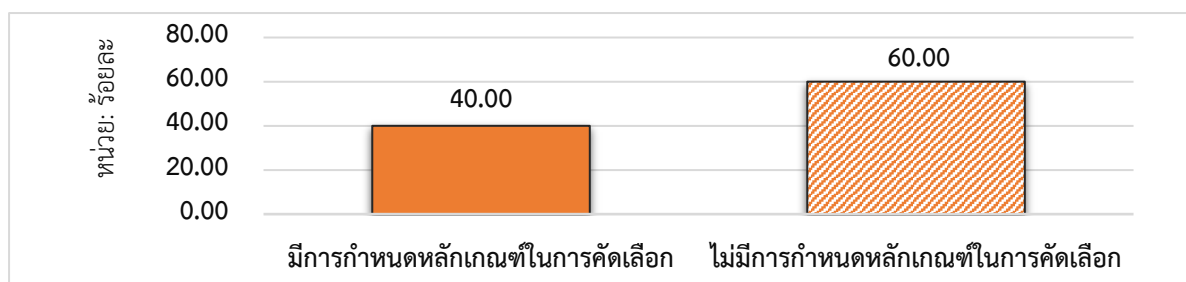
หน่วย: ร้อยละ

รายการ	ช่องทาง	
	การประชาสัมพันธ์ ของเจ้าหน้าที่	การรับทราบข่าวสาร ของเกษตรกร
1. กิจกรรมการประชุม/การจัดเวทีประชุม	80.00	33.33
2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Facebook/Line)	100.00	29.17
3. สื่อสิ่งพิมพ์ (โปสเตอร์/แผ่นพับ)	80.00	10.42
4. สื่อบุคคล (เจ้าหน้าที่/ผู้นำท้องถิ่น)	100.00	97.92
5. อื่น ๆ (อาสาสมัครปฏิรูปที่ดิน และกิจกรรมต่าง ๆ ของ ส.ป.ก.)	40.00	18.75

หมายเหตุ: เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

2.2) การคัดเลือกเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จากการสำรวจเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการฯ ในพื้นที่ ร้อยละ 40.00 มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ คือ จะต้องเป็นเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่ Hotspot และอยู่ในเขต ส.ป.ก. ส่วนที่เหลือร้อยละ 60.00 ไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ โดยจะคัดเลือกจากเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมโครงการ (ภาพที่ 17)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 17 การคัดเลือกเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

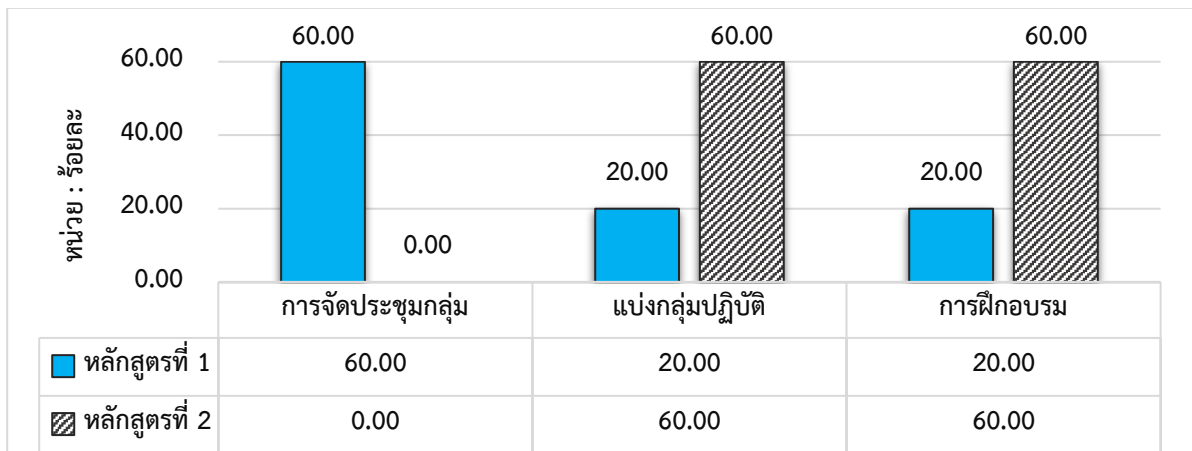
2.3) องค์ความรู้ ประกอบด้วย 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรที่ 1 หลักสูตรเฝ้าระวังการเผาไหม้ในเขตปฏิรูปที่ดิน ประกอบด้วย (1) การวิเคราะห์ชุมชน (2) การบริหารจัดการไฟฟ้าแบบพึ่งพาตนเอง (3) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลัดพื้นที่เผาไหม้และจุดความร้อน (Hotspot) (4) สาธิตการฝึกปฏิบัติในการควบคุมไฟฟ้า (5) สุขอนามัยของเกษตรกรจากปัญหาการเผาซากพืช วัชพืช และหลักสูตรที่ 2 หลักสูตรการบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า ประกอบด้วย (1) ไกล่กลบตอซัง (2) การอัดก้อนตอซังฟางข้าว ใบอ้อย หรือเศษซากพืช (3) การทำปุ๋ยจากเศษวัสดุทางการเกษตร (4) การเพาะเห็ด (5) การปรับเปลี่ยนการปลูกพืช (6) การผลิตถ่าน/ถ่านอัดแท่ง (7) การผลิตเฟอร์นิเจอร์ กระถางต้นไม้ (8) การเลี้ยงแมลงที่มีประโยชน์ต่อการผลิตและระบบนิเวศ และแมลงเศรษฐกิจ

จากการสำรวจ พบว่า มีการดำเนินการถ่ายทอดความรู้ทั้ง 2 หลักสูตร ครอบคลุมเป้าหมายทุกจังหวัด

2.4) การถ่ายทอดความรู้ หลักสูตรที่ 1 การเฝ้าระวังการเผาไหม้ในเขตปฏิรูปที่ดิน ร้อยละ 60.00 ดำเนินการโดยสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ส่วนที่เหลือร้อยละ 40.00 มีหน่วยงานร่วมบูรณาการ ได้แก่ สำนักงานพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 นครสวรรค์ สำนักงานพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 ลพบุรี สถานีพัฒนาที่ดินลพบุรี ระยะเวลาในการจัดอบรมเฉลี่ย 1 วัน

หลักสูตรที่ 2 การบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า ร้อยละ 60.00 ดำเนินการโดยสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ส่วนที่เหลือร้อยละ 40.00 มีหน่วยงานร่วมบูรณาการ ได้แก่ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนครสวรรค์ เกษตรจังหวัดนครสวรรค์ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวนครสวรรค์ สถานีพัฒนาที่ดินนครสวรรค์ สถานีพัฒนาที่ดินลพบุรี ระยะเวลาในการจัดอบรมเฉลี่ย 2 วัน

รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ พบว่า หลักสูตรที่ 1 มีการถ่ายทอดความรู้ในหลายรูปแบบ โดยร้อยละ 60.00 ใช้รูปแบบการจัดประชุมกลุ่ม ร้อยละ 20.00 ใช้รูปแบบการแบ่งกลุ่มปฏิบัติและการฝึกอบรม ในสัดส่วนที่เท่ากัน หลักสูตรที่ 2 มีรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ 2 รูปแบบเท่ากันร้อยละ 60.00 โดยจังหวัดนครสวรรค์ มีการถ่ายทอดความรู้ทั้ง 2 รูปแบบ (ภาพที่ 18)

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 18 รูปแบบการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรด้านองค์ความรู้

2.5) การติดตาม จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ พบว่า ร้อยละ 80.00 มีการติดตามในหลักสูตรที่ 1 และหลักสูตรที่ 2 เรียบร้อยแล้ว และร้อยละ 20.00 อยู่ระหว่างการติดตาม

โดยพบว่าส่วนใหญ่ ร้อยละ 100.00 เป็นการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ รองลงมาร้อยละ 40.00 การผลิตก้อนเชื้อเห็ด และอื่น ๆ (การผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ น้ำหมักชีวภาพ) ในสัดส่วนที่เท่ากัน (ตารางที่ 29)

ตารางที่ 29 การถ่ายทอดความรู้

การถ่ายทอดความรู้	ร้อยละ
1. แนวทางการเฝ้าระวังการเผาไหม้ในเขตปฏิรูปที่ดิน	
1.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการลดพื้นที่เผาไหม้และจุดความร้อน	100.00
1.2 การวิเคราะห์ชุมชน	60.00
1.3 สุขอนามัยของเกษตรกรจากปัญหาการเผาซากพืช วัชพืช	60.00
1.4 การบริหารจัดการไฟป่าแบบพึ่งพาตนเอง	40.00
1.5 การสาธิตการฝึกปฏิบัติในการควบคุมไฟป่า	20.00
1.6 อื่น ๆ (การใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพด้วยวิธีปลอดการเผา วิธีจัดการเศษวัสดุหลังการเก็บเกี่ยว)	60.00
2. การบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า	
2.1 ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	100.00
2.2 การผลิตก้อนเชื้อเห็ด	40.00
2.3 ผลิตเป็นอาหารสัตว์	20.00
2.4 บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม	20.00
2.5 บรรจุภัณฑ์จากการนำลำต้นและใบพืชมาแปรรูป	20.00
2.6 วัสดุปลูก	20.00
2.7 อื่น ๆ (การผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ น้ำหมักชีวภาพ)	20.00

ที่มา: จากการสำรวจ

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น กำแพงเพชร นครสวรรค์ และลพบุรี ก่อนเข้าร่วมโครงการในปี 2566 พบว่า เกษตรกรร้อยละ 83.33 มีการบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในพื้นที่ด้วยวิธีการไม่เผา มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำเกษตรแบบปลอดการเผา ซึ่งเกษตรกรให้เหตุผลในการไม่เผาดังนี้ ร้อยละ 77.50 เกษตรกรเป็นสมาชิกแปลงใหญ่นาข้าว มีการเฝ้าติดตามอย่างต่อเนื่องหลายปี รองลงมาร้อยละ 42.50 ให้เหตุผลว่าการเผาส่งผลกระทบต่อด้านอากาศ สุขภาพ การท่องเที่ยว และคมนาคม ร้อยละ 30.00 ให้เหตุผลว่ามีกฎ/ข้อบังคับชุมชน และร้อยละ 17.50 ทำให้คุณภาพผลผลิตลดลง ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 16.67 ทำการเกษตรด้วยวิธีการเผา ซึ่งให้เหตุผลว่า การเผาทำให้ง่ายต่อการเฝ้าติดตาม เนื่องจากต่อช่วงข้าวบางพันธุ์ มีลักษณะลำต้นหนาและแข็ง หากต่อช่วงติดเครื่องไถ อาจเกิดความเสียหายได้ (ตารางที่ 30)

ตารางที่ 30 พฤติกรรมของเกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการ ปี 2566

พฤติกรรมของเกษตรกร	ร้อยละ
1. ไม่เผา	83.33
- เกิดผลกระทบต่อด้านอากาศ สุขภาพ การท่องเที่ยว และคมนาคม	42.50
- กฎ/ข้อบังคับชุมชน	30.00
- คุณภาพผลผลิตลดลง	17.50
- เกษตรเป็นสมาชิกแปลงใหญ่นาข้าว มีการไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งอย่างต่อเนื่องหลายปี	77.50
2. เผา	16.67
- การเผาทำให้ง่ายต่อการไกล่เกลี่ย	100.00

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

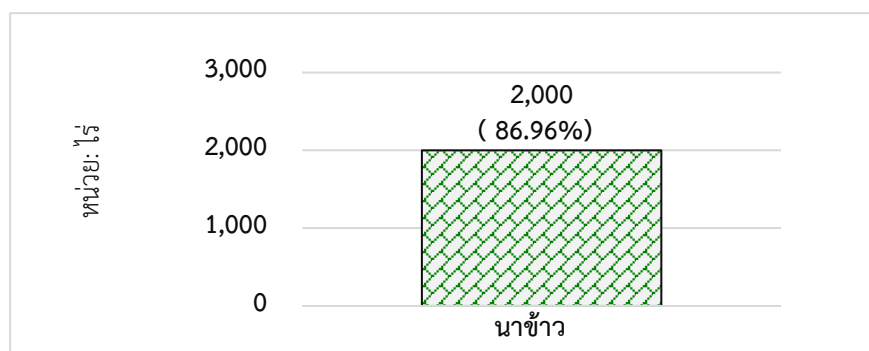
ที่มา: จากการสำรวจ

3) ผลผลิต

3.1) การถ่ายทอดความรู้ หลักสูตรที่ 1 แนวทางการเฝ้าระวังการเผาไหม้ในเขตปฏิรูปที่ดิน เกษตรกรร้อยละ 100.00 ได้รับการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการลดพื้นที่เผาไหม้และจุดความร้อน รองลงมาร้อยละ 60.00 เป็นการวิเคราะห์ชุมชน สุขอนามัยของเกษตรกรจากปัญหาการเผาซากพืช วัชพืช และอื่น ๆ (การใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพด้วยวิธีปลอดการเผา วิธีจัดการเศษวัสดุหลังการเก็บเกี่ยว) ในสัดส่วนที่เท่ากัน ร้อยละ 40.00 เป็นการบริหารจัดการไฟฟ้าแบบพึ่งพาตนเอง และร้อยละ 20.00 เป็นการสาธิตการฝึกปฏิบัติในการควบคุมไฟฟ้า

หลักสูตรที่ 2 การบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า เกษตรกรร้อยละ 100.00 ได้รับการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ รองลงมาร้อยละ 40.00 การผลิตก้อนเชื้อเห็ด และร้อยละ 20.00 เป็นการผลิตอาหารสัตว์ วัสดุปลูก บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม บรรจุภัณฑ์จากการนำลำต้นและใบพืชมาแปรรูป และอื่น ๆ (การผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ น้ำหมักชีวภาพ) ในสัดส่วนที่เท่ากัน

3.2) พื้นที่ส่งเสริมและเฝ้าระวังให้มีการลดการเผา จากการสำรวจในพื้นที่ 5 จังหวัด พบว่ามีการดำเนินการแล้ว 2,000 ไร่ (ร้อยละ 86.96) ของเป้าหมาย 2,300 ไร่ ซึ่งพื้นที่ทั้งหมดเป็นนาข้าว (ร้อยละ 100.00) (ภาพที่ 19)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 19 พื้นที่ส่งเสริมและเฝ้าระวังให้มีการลดการเผาใน 5 จังหวัดตัวอย่าง

4) ผลลัพธ์เบื้องต้น

4.1) การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ จากการสอบถามเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 52.73 มีการนำความรู้เรื่องการบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าไปใช้ประโยชน์ โดยนำความรู้เรื่องการใช้ปุ๋ยอินทรีย์มากที่สุด ร้อยละ 20.54 รองลงมาเป็นการอัดฟางก้อน ร้อยละ 12.50 และการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ร้อยละ 6.25 ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 47.27 ไม่ได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ เนื่องจากแปลงเกษตรอยู่ระหว่างการเพาะปลูก และเป็นผู้สูงอายุ (ตารางที่ 31)

ตารางที่ 31 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

การบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า	ร้อยละ
1. ไม่ได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์	47.27
2. มีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	52.73
ความรู้ที่นำไปใช้ ^{1/}	
- การไถกลบ	79.31
- การอัดฟางก้อน	48.28
- การผลิตปุ๋ยอินทรีย์	24.14
- การผลิตอาหารสัตว์	17.24
- คลุมดิน	17.24
- การผลิตเชื้อเห็ด	6.90

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

4.2) การขยายผลความรู้

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 87.50 นำความรู้ที่ได้รับไปขยายผลต่อแล้ว ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 12.50 ยังไม่ได้นำความรู้ที่ได้รับไปขยายผลต่อ เนื่องจากเกษตรกรไม่มีเวลา และบางรายเป็นผู้สูงอายุ จึงไม่ได้นำไปถ่ายทอดต่อ สัดส่วนการขยายผลความรู้ ร้อยละ 73.81 เป็นเพื่อนบ้าน ร้อยละ 59.52 เป็นญาติพี่น้อง และร้อยละ 52.38 เป็นบุคคลในครอบครัว (ตารางที่ 32)

ตารางที่ 32 การขยายผลความรู้ที่ได้รับจากโครงการ

รายการ	ร้อยละ
1. การขยายผล	
1.1 ยังไม่ได้นำความรู้ไปขยายผล	12.50
1.2 นำความรู้ที่ได้รับขยายผลแล้ว	87.50
2. บุคคลที่ได้รับการขยายผลความรู้ ^{1/}	
2.1 บุคคลในครอบครัว	52.38
2.2 ญาติพี่น้อง	59.52
2.3 เพื่อนบ้าน	73.81

หมายเหตุ: ^{1/} ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

4.3) การติดตามเฝ้าระวัง แก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่เกษตร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 68.75 มีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง แก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่เกษตร ส่วนที่เหลือร้อยละ 31.25 ไม่มีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง แก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่เกษตร เนื่องจากไม่มีเวลา และเป็นผู้สูงอายุ

4.4) ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกร สำหรับความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรแบบปลอดการเผา เกษตรกรร้อยละ 100.00 มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.06 (คะแนนเต็ม 10)

5) ความพึงพอใจ

5.1) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ ด้านความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ ประกอบด้วย การชี้แจง ประสานงาน และการถ่ายทอดนโยบายหรือแผนปฏิบัติการฯ จากส่วนกลางสู่ระดับพื้นที่ การจัดสรรงบประมาณ กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรด้านองค์ความรู้แก่เกษตรกร กิจกรรมส่งเสริมและเฝ้าระวังให้มีการลดการเผาในเขตปฏิรูปที่ดิน เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจ ในผลกระทบของการเผาทำลายพื้นที่เกษตรกรรมในเขตปฏิรูปที่ดิน พบว่า ในภาพรวมเจ้าหน้าที่มีความพึงพอใจต่อโครงการในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.28 (ตารางที่ 33)

ตารางที่ 33 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. การชี้แจง ประสานงาน และการถ่ายทอดนโยบายหรือแผนปฏิบัติการฯ จากส่วนกลางสู่ระดับพื้นที่	-	80.00	-	20.00	-	3.60	มาก
2. การจัดสรรงบประมาณ	100.00	-	-	-	-	5.00	มากที่สุด
3. กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรด้านองค์ความรู้แก่เกษตรกร	40.00	40.00	20.00	-	-	4.20	มาก
4. กิจกรรมส่งเสริมและเฝ้าระวังให้มีการลดการเผาในเขตปฏิรูปที่ดิน	20.00	60.00	20.00	-	-	4.00	มาก
5. เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจ ในผลกระทบของการเผาทำลายพื้นที่เกษตรกรรมในเขตปฏิรูปที่ดิน	60.00	40.00	-	-	-	4.60	มากที่สุด
ภาพรวม	44.00	44.00	8.00	4.00	-	4.28	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

5.2) ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อโครงการ ด้านความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการ ประกอบด้วย การประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการฯ หลักเกณฑ์การรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ การอบรมถ่ายทอดความรู้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วม/รวมกลุ่ม/สร้างเครือข่ายเกษตรกรปลอดการเผา การส่งเสริมแก้ไขปัญหาหมอกพิษในพื้นที่ การติดตามให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความพึงพอใจต่อโครงการในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.63 (ตารางที่ 34)

ตารางที่ 34 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่า คะแนน เฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. การประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการฯ	70.83	27.08	2.08	-	-	4.69	มากที่สุด
2. หลักเกณฑ์การรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ	75.00	20.83	4.17	-	-	4.71	มากที่สุด
3. การอบรมถ่ายทอดความรู้ (หลักสูตรที่อบรมเหมาะสม/ตรงตามความต้องการ)	77.08	20.83	2.08	-	-	4.75	มากที่สุด
4. การส่งเสริมการมีส่วนร่วม/รวมกลุ่ม/สร้างเครือข่ายเกษตรกรปลอดการเผา	56.25	33.33	8.33	2.08	-	4.44	มากที่สุด
5. การส่งเสริมแก้ไขปัญหามลพิษในพื้นที่ (ป้องกันการเผาในพื้นที่เกษตร)	56.25	37.50	2.08	4.17	-	4.46	มากที่สุด
6. การติดตามให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่	79.17	14.58	6.25	-	-	4.73	มากที่สุด
ภาพรวม	67.08	27.92	3.75	1.25	-	4.63	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

6) ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

6.1) จากการลงพื้นที่ พบว่า ก่อนมีโครงการฯ เกษตรกรบางรายยังมีการเผาในพื้นที่เกษตร ซึ่งการปรับเปลี่ยนต้องใช้เวลา ดังนั้น ส.ป.ก. ควรส่งเสริมสนับสนุนทางเลือกในการบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ในพื้นที่เกษตรให้เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่

6.2) แปลงที่ดินจาก ส.ป.ก. ที่เกษตรกรได้รับการจัดสรรเป็นที่ดินเอกชน ทำให้พื้นที่อยู่ใกล้กัน ดังนั้น ส.ป.ก. ควรส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร รวมถึงการสร้างเครือข่ายปลอดการเผาในพื้นที่

ประมวลภาพกิจกรรมการดำเนินงาน

โครงการเฝ้าระวังการเผาซากพืช วัชพืช และวัสดุทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่และเกษตรกรที่ร่วมโครงการฯ
ณ ต.ตงครั้งใหญ่ อ.เกษตรวิสัย จ.ร้อยเอ็ด

สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่และเกษตรกรที่ร่วมโครงการฯ
ณ ต.ตงครั้งใหญ่ อ.เกษตรวิสัย จ.ร้อยเอ็ด

สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่และเกษตรกรที่ร่วมโครงการฯ
ณ ต.หนองกุงใหญ่ อ.กระนวน จ.ขอนแก่น

สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่และเกษตรกรที่ร่วมโครงการฯ
ณ ต.หนองกุงใหญ่ อ.กระนวน จ.ขอนแก่น

สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่และเกษตรกรที่ร่วมโครงการฯ
ณ ต.หนองไม้กอง อ.ไททรงาม จ.กำแพงเพชร

สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่และเกษตรกรที่ร่วมโครงการฯ
ณ ต.ดอนคา อ.ท่าตะโก จ.นครสวรรค์

สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่และเกษตรกรที่ร่วมโครงการฯ
ณ ต.โคกเจริญ อ.โคกเจริญ จ.ลพบุรี

สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่และเกษตรกรที่ร่วมโครงการฯ
ณ ต.โคกเจริญ อ.โคกเจริญ จ.ลพบุรี

ส่วนที่ 2

Info - graphic ผลการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์
การจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม

ไตรมาสที่ 4

(ข้อมูลสะสมตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 - 30 กันยายน 2566)

การติดตามโครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

สาระสำคัญของโครงการ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติในยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
แผนแม่บทประเด็นที่ 18 การเติบโตอย่างยั่งยืน

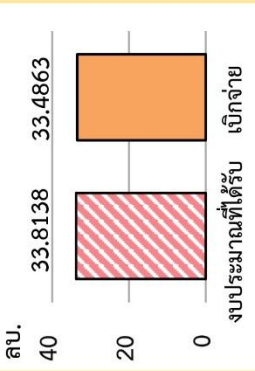
วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริม/กระตุ้นให้เกษตรกร ลด ละ เลิก การเผา และใช้กลบเศษวัสดุทางการเกษตร (พต.)
2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเกษตรกรเพื่อป้องกัน/แก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่การเกษตร (กสค.)
3. เพื่อประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ ความเข้าใจในผลกระทบของการเผาทำลายพื้นที่เกษตรกรรม และบริหารจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้มีมูลค่าเพิ่มในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.)

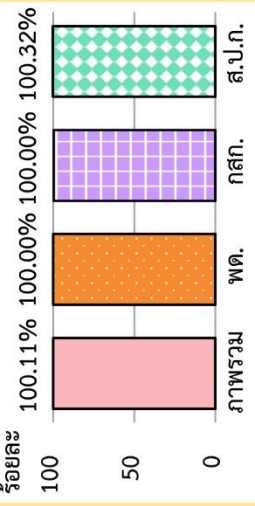
เป้าหมาย

1. ส่งเสริมการเกลบเศษวัสดุทางการเกษตร 26,842 ไร่
  2. เกษตรกรและเครือข่ายเกษตรกร 18,640 ราย
- หน่วยงาน: พต. กสค. และ ส.ป.ก.
งบประมาณ 33,8138 ลบ. (พต. 17.00 ลบ./กสค. 9.71 ลบ./ส.ป.ก. 7.09 ลบ.)

ผลการเบิกจ่าย 99.03%

ผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงาน

1. ส่งเสริมการเกลบเศษวัสดุทางการเกษตรและเผ่าะวังการเผาทุกพืช รัชพืช และวัสดุทางการเกษตรในพื้นที่ 36,855 ไร่ (100.04%)
2. ถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกรทำการเกษตรปลอดการเผา 18,645 ราย (100.03%)

ผลการติดตาม

- จากการติดตามเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ปี 2566 จำนวน 116 ราย ในพื้นที่ 7 จังหวัด (ขอนแก่น ร้อยเอ็ด กำแพงเพชร นครสวรรค์ ลพบุรี พะเยา และแพร่)
1. การใช้ประโยชน์: เกษตรกร 79.87% มีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องการเกลบยา 80.45%
  2. การจัดการเศษวัสดุทางการเกษตร ในปี 2566 : เกษตรกร 92.86% เลิกใช้วิธีการเผา ส่วนหนึ่งมาจาก ภูมิปัญญาชุมชน/มาตรการจังหวัด และวิธีปฏิบัติของเกษตรกรเพื่อลดพิษทางอากาศ สุขภาพ ส่วนที่เหลือ 7.14% ใช้วิธีการเผา ส่วนใหญ่เพื่อความรวดเร็วเพื่อทำการเพาะปลูก เนื่องจากพื้นที่ปลูกมีลำต้นหนาและแข็ง
  3. การขยายผล : หลังเข้าร่วมโครงการ เกษตรกร 85.96% นำความรู้ไปถ่ายทอดต่อ ส่วนใหญ่ 77.55% เป็นเพื่อนบ้าน

4. ความพึงพอใจ (คะแนนเต็ม 5 คะแนน)
  - เจ้าหน้าที่ มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 3.97
  - เกษตรกร มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 4.63

ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

1. การจัดสรรงบประมาณ ไม่สอดคล้องกับการดำเนินงานในพื้นที่ อาทิ การส่งเสริมการเกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์ การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ การจัดการศัตรูเหลือใช้ทางการเกษตร ได้รับงบประมาณเป็นรายงวด หากดำเนินการล่าช้าจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่ ควรจัดสรรงบประมาณในไตรมาสที่ 1 – 2 และพิจารณาปรับแผนการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในพื้นที่
2. การส่งเสริมการเกลบ เกษตรกรต้องจ้างเกลบ ส่งผลให้ต้นทุนเพิ่มขึ้น เสนอให้สนับสนุนเครื่องจักรสำหรับบริการเกลบ
3. เกษตรกรต้องการให้มีการดำเนินการต่อเนื่อง ขยายผลในพื้นที่ใกล้เคียง รวมทั้งสนับสนุนวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร
4. พื้นที่เข้าร่วมโครงการเผ่าะวังการเผาทุกพืชฯ พบว่า ก่อนมีโครงการฯ เกษตรกรบางรายยังมีการเผาในพื้นที่เกษตร ซึ่งการปรับเปลี่ยนต้องใช้เวลา ควรส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร สร้างเครือข่ายปลอดการเผาในพื้นที่ และสนับสนุนทางเลือกในการบริหารจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรอย่างต่อเนื่อง

โครงการส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

วัตถุประสงค์

- ส่งเสริม และกระตุ้นให้เกษตรกร ลด ละ เลิก การเผา และดำเนินการไถกลบเศษวัสดุทางการเกษตร
- ส่งเสริม และบริหารจัดการเศษวัสดุทางการเกษตร ตามหลักวิชาการ นำมาผลิตปุ๋ยหมัก เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน

เป้าหมาย พื้นที่เกษตร 9 จังหวัดภาคเหนือ 26,842 ไร่
หน่วยงานที่รับผิดชอบ กรมพัฒนาที่ดิน
งบประมาณ 17.0000 ลบ.

ผลการเบิกจ่าย (99.18%)

ลบ. 20 17.0000 16.8604

งบประมาณที่ได้รับ เบิกจ่าย

ผลการดำเนินงาน (100.00%)

- ส่งเสริมการไถกลบ 26,842 ไร่ ครบตามเป้าหมาย
- ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ 2,000 ตัน ครบตามเป้าหมาย

ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

- การจัดสรรงบประมาณเป็นรายงวด ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานในพื้นที่ เนื่องจากในช่วงเดือน ม.ค. - มี.ค. เป็นช่วงที่มีความเสี่ยงต่อเผา หากดำเนินการล่าช้า จะไม่สามารถแก้ไขปัญหาในพื้นที่ที่ ควบคุมจัดสรรงบประมาณรอบเดียวในไตรมาสที่ 1 - 2
- เกษตรกรต้องการเข้าร่วมกิจกรรมค่อนข้างมาก ต้องการให้เพิ่มพื้นที่สนับสนุนการไถกลบ
- เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่เป็นรายเดิม เข้าร่วมโครงการต่อเนื่อง ทำให้เห็นถึงประโยชน์ของการทำเกษตรแบบปลอดการเผา ควบคุมสนับสนุนโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อมุ่งใจเกษตรกรต่อไป
- ในบางพื้นที่มีไฟฟ้า ส่งผลให้ไฟลามไปในพื้นที่เกษตร

ผลการติดตามในพื้นที่ (พื้นที่ 8 จังหวัดได้แก่ พะเยา แพร่ น่าน เชียงราย ตาก ลำปาง แม่ฮ่องสอน และเชียงใหม่)

- การจัดกิจกรรมรณรงค์ ส่งเสริม สกิดการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์ สถานีพัฒนาที่ดินทั้ง 8 จังหวัด จัดงานรณรงค์ส่งเสริม สกิดการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์ มีเกษตรกรเข้าร่วมกิจกรรม รวมทั้งสิ้น 1,250 ราย
- การส่งเสริมการไถกลบเศษวัสดุทางการเกษตร
  - ไถกลบพื้นที่ที่ครบตามเป้าหมาย พื้นที่ไถกลบ 23,859 ไร่ เกษตรกรเข้าร่วมกิจกรรม 4,298 ราย เฉลี่ย 5.96 ไร่/ราย
  - พื้นที่ที่ได้รับการส่งเสริมการไถกลบ ส่วนใหญ่เป็นข้าว 78.70% และข้าวโพด 20.60%
- การส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์
  - ดำเนินการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ครบตามเป้าหมาย 1,778 ตัน เกษตรกรเข้าร่วมกิจกรรม 2,593 ราย เฉลี่ย 1.50 ตัน/ราย
  - เศษวัสดุที่เหลือใช้ทางการเกษตรนำมาผลิตเป็นปุ๋ยอินทรีย์ ส่วนใหญ่เป็นขังข้าวโพด เปลือกข้าวโพด และฟางข้าว 41.79%

โครงการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่การเกษตร

เป้าหมาย เกษตรกร 17,640 ราย

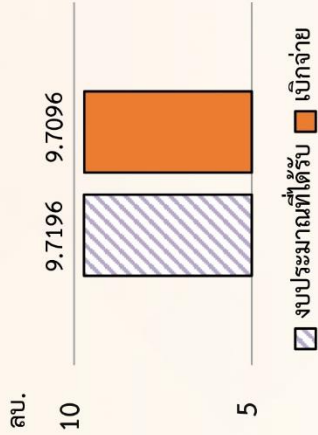
หน่วยงานที่รับผิดชอบ กรมส่งเสริมการเกษตร

งบประมาณ 9.7196 ลบ.

วัตถุประสงค์ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเกษตรกรเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่การเกษตร

ผลการเบิกจ่าย (99.90%)

ผลการดำเนินงาน (100.00%)

1. ถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกรในพื้นที่นำร่องกลุ่มเดิม พื้นที่นำร่องกลุ่มใหม่ และพื้นที่ที่รัฐจัดที่ดินทำกิน (คพช.) รวม 17,640 ราย ครบตามเป้าหมาย
2. สาธิตเทคโนโลยีการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร 5 แห่ง ครบตามเป้าหมาย
3. การจัดงานรณรงค์ลดการเผาในท้องถิ่น 64 แห่ง ครบตามเป้าหมาย
4. ส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายเกษตรกรปลอดการเผา 10,111 ราย (100.01%)

ผลการติดตามในพื้นที่ 5 จังหวัด ได้แก่ ขอนแก่น ร้อยเอ็ด

- กำแพงเพชร นครสวรรค์ และลพบุรี)
1. ถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกร 3 หลักสูตร ได้แก่ ความรู้พื้นฐานด้านการหยุดเผา ผลกระทบที่เกิดจากการเผาในพื้นที่การเกษตร และทางเลือกและสถิติการใช้เทคโนโลยีการเกษตรทดแทนการเผา ครบตามเป้าหมาย
  2. สาธิตเทคโนโลยีการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร
    - 2.1 กิจกรรมการเฝ้าติดตาม 100.00%
    - 2.2 กิจกรรมทำปุ๋ยจากฟางข้าวและการอัดก้อนตอซังฟางข้าว และการเพาะเห็ด ในสัดส่วนที่เท่ากัน 80.00%
    - 2.3 กิจกรรมหมักดิน 40.00%

ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

- ❖ การจัดสรรงบประมาณลงพื้นที่ยังไม่สอดคล้องกับช่วงเวลาดำเนินกิจกรรม อาทิ การสาธิตทดแทนการเผา การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่เกษตร ควรจัดสรรงบประมาณวงเดียวหรือ 2 วงด ในไตรมาสที่ 1 - 2
- ❖ การส่งเสริมการเฝ้าติดตาม ในบางพื้นที่เกษตรกรต้องจ้างเฝ้าติดตาม ซึ่งประสบปัญหาต้นทุนในการเฝ้าเพิ่มขึ้น และต้องใช้เวลาและน้ำในการหมักฟาง สภาพพื้นที่ต้องมีน้ำ และต้องอาศัยความร่วมมือจากเกษตรกร ควรสนับสนุนเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์สำหรับเฝ้าติดตามเฝ้าติดตามให้เกษตรกร
- ❖ เกษตรกรในพื้นที่ที่ต้องการให้ดำเนินการต่อเนื่องสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการผลิต/แปรรูปเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร และสนับสนุนเครื่องจักรในการตัดอ้อย

โครงการสำรวจการเผาซากพืช วัชพืช และวัสดุทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

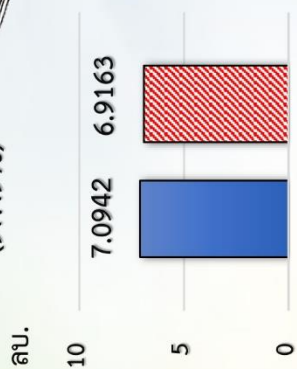
วัตถุประสงค์ :

1. ประชาสัมพันธ์ รมรงค์ ให้ความรู้ ความเข้าใจ ผลกระทบของการเผาทำลายพื้นที่ฯ
2. ลดพื้นที่เผาไหม้ และจุดความร้อน
3. บริหารจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ให้มีมูลค่าเพิ่มและเกิดประโยชน์สูงสุด

- เป้าหมาย : เกษตรกร 1,000 ราย
- หน่วยงานรับผิดชอบ : สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
- งบประมาณ 7.0942 ลบ.

ผลการเบิกจ่าย (97.49%)

ผลการดำเนินงาน

- การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรด้านองค์ความรู้ ประกอบด้วย หลักสูตรที่ 1 แนวทางการเฝ้าระวังการเผาไหม้ ในเขตปฏิรูปที่ดิน และหลักสูตรที่ 2 การบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า ดำเนินการแล้ว 1,005 ราย (100.50%)
- พื้นที่ที่ได้รับการส่งเสริมและเฝ้าระวังให้มีการลดการเผา ดำเนินการแล้ว 10,013 ไร่ (100.13%)

ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ :

จากการลงพื้นที่ พบว่า เกษตรกรบางส่วนยังมีการเผาในพื้นที่เกษตร ซึ่งการปรับเปลี่ยนต้องใช้ระยะเวลา ควรส่งเสริมสนับสนุนทางเลือก ในการบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้อย่างต่อเนื่อง และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ แปลงที่ดินจาก ส.ป.ก. ที่เกษตรกรได้รับการจัดสรรเป็นที่ดินนอกชน ทำให้พื้นที่อยู่ไกลกัน ดังนั้น ส.ป.ก. ควรส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร รวมถึงการสร้างเครือข่ายปลอดการเผาในพื้นที่

ผลการติดตามในพื้นที่ (จังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น กำแพงเพชร นครสวรรค์ และลพบุรี)

- พื้นที่ที่ได้รับการส่งเสริมและเฝ้าระวังให้มีการลดการเผา พื้นที่ทั้งหมดเป็น 100.00%

ส่วนที่ 3

รายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผ่านระบบประเมินผล
และติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

โครงการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก [6.1]

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กรมพัฒนาที่ดิน

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้เกษตรกร ลด ละ เลิก การเผา และดำเนินการแลกเปลี่ยนเศษวัสดุทางการเกษตร ในพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือ ที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดิน คือ ข้าวโพด และอ้อย

2. เพื่อการส่งเสริม และบริหารจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรตามหลักการวิชาการ นำมาผลิตปุ๋ยหมัก เพื่อการปรับปรุงบำรุงดิน การอนุรักษ์ทรัพยากรดินและน้ำให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน

เป้าหมายของโครงการ

พื้นที่เกษตรกร 9 จังหวัดภาคเหนือได้รับการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนและผลิตปุ๋ยหมัก 26,842 ไร่

ระยะเวลาโครงการ

ปีงบประมาณ 2566

งบประมาณโครงการ

จำนวน 17,000,000 บาท

แผนและผลการปฏิบัติงานปีงบประมาณ 2566

แผนปฏิบัติงาน	หน่วย	การปฏิบัติงานปีงบประมาณ 2566		ค่าจ้าง/ปัญหา อุปสรรค
		เป้าหมาย	ร้อยละ	
กิจกรรมส่งเสริมการแลกเปลี่ยนและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	ไร่	26,842	100.00	
กิจกรรมส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์	ตัน	2,000	100.00	
การเบิกจ่ายงบประมาณ	ล้านบาท	17.0000	99.18	16.8604

โครงการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่การเกษตร [6.2]

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กรมส่งเสริมการเกษตร

วัตถุประสงค์โครงการ

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเกษตรกรเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่การเกษตร

เป้าหมายของโครงการ

เกษตรกร จำนวน 17,640 ราย

ระยะเวลาโครงการ

ปีงบประมาณ 2566

งบประมาณโครงการ

จำนวน 9,719,600 บาท

แผนและผลการปฏิบัติงานปีงบประมาณ 2566

แผนปฏิบัติงาน	หน่วย	การปฏิบัติงานปีงบประมาณ 2566			ค่าชี้แจง/ปัญหา อุปสรรค
		เป้าหมาย	ผล (1 ต.ค. 2565 - 30 ก.ย. 2566)	ร้อยละ	
ถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกรฯ พื้นที่นำร่องกลุ่มเดิม	ราย	2,430	2,430	100.00	
ถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกรฯ พื้นที่นำร่องกลุ่มใหม่	ราย	15,060	15,060	100.00	
ถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกรฯ พื้นที่รัฐจัดที่ดินทำกิน (คทช.)	ราย	150	150	100.00	
สาธิตหัตถการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร	แห่ง	64	64	100.00	
จัดงานรณรงค์ลดการเผาในที่ถ่งถิ่น	แห่ง	5	5	100.00	
ส่งเสริมการรวมกลุ่ม และสร้างเครือข่ายเกษตรกรปลอดการเผา	ราย	10,110	10,111	100.01	
การเบิกจ่ายงบประมาณ	ล้านบาท	9,7196	9,7096	99.90	

โครงการเฝ้าระวังการเผาซากพืช วัชพืช และวัสดุทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน [6.3]

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อประชาสัมพันธ์ รณรงค์ ให้ความรู้ ความเข้าใจในผลกระทบของการเผาทำลายพื้นที่เกษตรกรรมในเขตปฏิรูปที่ดิน
2. เพื่อลดพื้นที่เผาใหม่ และจุดความร้อน (Hotspot) ในเขตปฏิรูปที่ดิน
3. เพื่อบริหารจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้มีมูลค่าเพิ่มและเกิดประโยชน์สูงสุด

เป้าหมายของโครงการ

จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้และมีเครือข่ายเกษตรกรปลอดภัย 1,000 ราย

ระยะเวลาโครงการ

ปีงบประมาณ 2566

งบประมาณโครงการ

จำนวน 7,094,200 บาท

แผนและผลการปฏิบัติงานปีงบประมาณ 2566

แผนปฏิบัติงาน	หน่วย	การปฏิบัติงานปีงบประมาณ 2566			ค่าใช้จ่าย/ปัญหา อุปสรรค
		เป้าหมาย	ผล (1 ต.ค. 2565 - 30 ก.ย. 2566)	ร้อยละ	
ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรด้านองค์ความรู้ (อบรมเกษตรกรรายเดิม)	ราย	1,000	1,005	100.50	
พื้นที่ที่ได้รับการส่งเสริมและเผาวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเผา	ไร่	10,000	10,013	100.13	
การเบิกจ่ายงบประมาณ	ล้านบาท	7.0942	6.9163	97.49	

ศูนย์ประเมินผล

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0 2579 8232 โทรสาร 0 2579 5511

www.eva.oae.go.th

